

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Феномен культури постглобалізму – контекст військових конфліктів

Збірка наукових матеріалів

**IV Міжнародна науково-практична
конференція**

22 листопада 2023

Київ 2023

Маріупольський державний університет
Кафедра культурології
Київський національний університет культури і мистецтв
Харківська державна академія культури
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля
Рівненський державний гуманітарний університет
Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Департамент культурно-громадського розвитку Маріупольської міської ради

Феномен культури постглобалізму – контекст військових конфліктів

Збірка наукових матеріалів

IV Міжнародної науково-практичної конференції

22 листопада 2023

Частина II.

Виклики і перспективи культурологічного аналізу
в повоєнному світі

Київ – 2023

УДК 316.7

Ф 42

Редакційна колегія:

Ю. С. Сабадаш, доктор культурології, професор (голова),

С. В. Янковський, доктор філософських наук, доцент.

Затверджено на засіданні кафедри культурології

(протокол № 6 від 14.11.2023)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою
радою історичного факультету Маріупольського державного університету

(протокол № 3 від 15.11.2023)

Ф 42 Феномен культури постглобалізму – контекст військових конфліктів. Виклики і перспективи культурологічного аналізу в повоєнному світі : зб. мат. IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 22 листопада 2023 р. : у 2 ч. / Маріупольський ун-т. ; заг. ред. Ю. С. Сабадаш ; ред. та упоряд. С. Янковський. – Київ : Маріупольський університет, 2023. – Ч. II. – 114 с.

Збірник містить матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Феномен культури», яка відбулася 22 листопада 2023 року. Метою конференції є об'єднання представників філософської, культурологічної та соціологічної спільнот України, а також всіх, хто цікавиться проблемами культуротворчої діяльності в умовах війни. В конференції взяли участь представники освітянської, наукової, фахової спільнот України, Польщі, Чехії, Естонії, Німеччини, Грузії. Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та студентам, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами розвитку бібліотек і бібліотечної справи в країні.

Інформаційний супровід та рецензування матеріалів конференції здійснювалось за підтримки «Open Practices, Transparency and Integrity for Modern Academia» (**OPTIMA**) для українських переміщених закладів.

Віповідальність за зміст, достовірність, оригінальність поданих матеріалів несуть автори, опублікованих у збірнику доповідей

ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

За дорученням викладачів і студентів кафедри культурології Маріупольського державного університету та членів «Фонду збереження культурної спадщини

Маріуполя» щиро вітаю вас з нагоди проведення – IV Міжнародної науково-практичної конференції «Феномен культури постглобалізму – контекст військових конфліктів».

Для участі у конференції було подано близько 200 заявок, майже з усіх регіонів України також маємо представників з різних країн, це – Польща, Чехія, Грузія, Парагвай, Естонія, Німеччина та ін., третина учасників це наукова спільнота, доценти та професори. Така кількість заявок свідчить про актуальність теми конференції

Геополітичний та культурний орієнтир України у світі є найбільш актуальним аспектом існування самої нації у сьогоденні. З моменту проголошення незалежності перед Україною, як суверенною державою, постала нова проблема – пошук інтеграційних шляхів до європейської та світової

структури, що вимагає більш детального вивчення її основних галузей, а саме: політики, економіки, освіти, науки, культури, духовності, лінгвістики тощо.

Процеси, які відбуваються в країні, поступово призводять до інституціоналізації зв'язків України зі зовнішнім світом, сприяють швидкому та системному реформуванню політико-економічної системи, дослідженню багатогранного культурного простору, підвищують рівень консолідації української нації серед європейських цінностей.

Після трагічних подій 2014 р. на Сході України, російської анексії Криму та підступного, без оголошення війни, нападу Росії на Україну 24 лютого 2022 року вітчизняна культурологічна думка розглядає болюче, але важливе питання сьогодення щодо збереження і подальшого розвитку української культури та її європейської інтеграції в умовах воєнного часу.

Саме тому з'являється суспільна потреба в дослідженні цих питань у процесі реформування багатьох галузей країни. Варто зауважити, що інтеграція є відображенням не тільки українських, а й зарубіжних інтересів, адже вони мають

відповідати загальноприйнятим потребам світового суспільства. Цей процес дає можливість раціонально використовувати матеріальні та духовні ресурси народу для підвищення їхнього рівня життя.

В складні для української вищої школи і науки часи колектив кафедри культурології Маріупольського державного університету не скорився перед труднощами; зберіг й розвинув творчі контакти культурологів з України і зарубіжжя, надав імпульсу в підготовці нових поколінь фахівців галузі.

У листопаді 2022 р. колектив кафедри культурології МДУ успішно пройшов акредитацію щодо підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти ОП «Культурологія, культурне розмаїття та розвиток громади». А в грудні минулого року був здійснений перший випуск магістрів означеної спеціальності.

Вдосконалення навчально-виховного процесу відбулося і на інших ОП, які забезпечує кафедра культурології. У цьому сприяє активна участь викладачів і студентів у науковій діяльності, зокрема використовуючи можливості «Вісника

МДУ. Серія: Філософія. Культурологія. Соціологія», який у 2021 р. включено до Переліку наукових фахових видань України з галузі культурологія, а також в інших фахових часописах, наукових і науково-практичних конференціях різних рівнів та стажуваннях. На кафедрі продовжує свою плідну діяльність студентське наукове товариство «Культурологічні студії» та творче об'єднання «Студія образотворчого перфомансу», до яких долучаються викладачі і студенти, стейкхолдери, журналісти, діячі культури і мистецтва.

Викладачі кафедри беруть активну участь у розробці питань щодо євроінтеграційного прагнення України у сьогоденні в умовах російської військової агресії, адже це не лише українська проблема, а проблема всієї Європи. Доповнення у культурологічній системі є новими елементами, що зумовлюють її внутрішнє реформування. Враховуючи політичну ситуацію, неоднозначність інтеграційних процесів, перед нашою державою постає нове завдання – зберегти свою духовність, народність, збагатити свій соціокультурний рівень, зберігаючи національні здобутки та цінності. Отже, культурологічний аспект процесу Євроінтеграції

України постає, перш за все, як складний соціокультурний процес, основою якого залишається самозбереження своєї національної самобутності, що є джерелом існування української нації.

Особливої уваги заслуговує питання євроінтеграційного прагнення України у сьогоденні в умовах російської військової агресії, адже це не лише українська проблема, а проблема всієї Європи. Доповнення у культурологічній системі є новими елементами, що зумовлюють її внутрішнє реформування. Враховуючи політичну ситуацію, неоднозначність інтеграційних процесів, перед нашою державою постає нове завдання – зберегти свою духовність, народність, збагатити свій соціокультурний рівень, зберігаючи національні здобутки та цінності. Отже, культурологічний аспект процесу Євроінтеграції України постає, перш за все, як складний соціокультурний процес, основою якого залишається самозбереження своєї національної самобутності, що є джерелом існування української нації.

Колектив кафедри бере активну в реалізації проєкту «Культурна деокупація України», напрямки

якої розглядалися на круглих столах з міжнародною участю:

- «Музеї та відродження культурного ландшафту. Обмін досвідом збереження, відновлення та відродження національно-культурної спадщини в умовах військового конфлікту» 18 травня 2023 року;

- «Культуровідповідне середовище під час війни», присвячений Всесвітньому дню бібліотек, 28 вересня 2023 року;

- «Культура та культурологічна освіта в умовах війни та відновлення країни», присвячений Всеукраїнському дню працівників культури та майстрів народного мистецтва, 09 листопада 2023 року.

Продовженням вище означеної діяльності в МДУ є організація і проведення сьогодні наукового форуму культурологів України та їх зарубіжних колег, яким передувала копітка робота організаційного комітету, зокрема у визначенні її тематики та напрямків роботи. У цьому питанні організатори форуму поклалися на авторитетні рекомендації не тільки культурологів, а й фахівців у

галузі політології, міжнародної діяльності, права, військовоознавства.

Шановні друзі, упевнена, що професійна дискусія та обмін досвідом дадуть новий імпульс подальшому розвитку галузі культури та культурологічної освіти в Україні у сьогоднішній день. Бажаю всім учасникам конференції успіхів, конструктивної роботи і нових здобутків!

*З повагою,
докторка культурології, професорка,
завідувачка кафедри культурології МДУ
Юлія САБАДАШ
22.11.2023 р.*

Секція 1.

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ВИКЛИКИ В СИТУАЦІЇ ПОВОЄННОГО СВІТУ

ПРОБЛЕМИ ПОСТВОЄННОГО ТУРИЗМУ

Інна Куліш,

старша наукова співробітниця Інституту регіональних досліджень імені М.І. Долішнього Національної академії наук України

В усі часи загальновідомим наслідком війни було і залишається розграбування та руйнування пам'яток історії та культури завойовниками, і це викликає тривалі і часом незворотні наслідки для території. Крім того, місцеві жителі у скрутному становищі вивозять і продають різні цінності, що перебувають у приватній власності, і навіть, задля поліпшення своїх життєвих умов (забезпечення потреби у їжі, ліках, одязі тощо), вдаються до актів мародерства – грабують музейні колекції та приватні зібрання.

Стаття 28 Гаазької «Конвенції про закони та звичаї сухопутної війни» (1899 р.) вказує, що забороняється грабувати міста або місцевості, навіть взяті штурмом

(Laws and Customs of War on Land, 1899). Усього конвенцію підписало 25 держав, серед них Росія.

СРСР відмовлявся розглядати себе правонаступником Російської імперії, радянський уряд погодився продовжувати участь лише у окремих міжнародних угодах, і серед них Гаазькі конвенції 1899 р. (Томсінов, 2011). Однак, підписаний документ не став на заваді мародерства історичних та культурних цінностей з боку усіх країн-учасників Першої світової війни (1914-1917 рр.), ані Німеччині (1939-1945 рр.) – одній з держав-ініціаторів Гаазької конвенції.

Сучасна Росія взяла на себе територіальні і майнові права СРСР і є продовжувачем Радянського Союзу у рамках виконання зобов'язань за укладеними раніше двосторонніми та багатосторонніми угодами (Федоринова, 2021). правонаступність була підтверджена спеціальним листом, надісланим у Раду Безпеки ООН 24 грудня 1991 р. (United Nations, 2009). Крім згаданої Гаазької конвенції, з метою запобігання мародерству, було прийнято ще низку міжнародних документів, серед них Четверта Женевська конвенція 1949 р., Римський статут Міжнародного Кримінального Суду 2002 р. та інші.

Із початком військової агресії проти України, Росія заперечує факт приєднання до Гаазької та Женевської

конвенцій, а свій підпис (2000 р.) під Римським статутом відкликала у 2016 р. Можна припустити, наперед сплановані наміри розграбування історичних цінностей у майбутній повномасштабній війни 2022 р. Підтвердженням цієї думки є вивіз російською стороною цінностей українських музеїв на окупованих територіях, наприклад, унікальних експонатів з Мелітополя (Arhirova, 2022). Міжнародні спостерігачі відзначають, що за перших півроку війни російські війська розграбували майже 40 українських музеїв, подальша доля вивезених цінностей невідома.

На жаль, зважаючи на велику дальність ураження сучасної зброї, культурно-історична спадщина фактично потрапляє у заручники до воюючих сторін і доля таких об'єктів залежить лише від рівня цивілізованості.

Бібліографічний список:

1. Laws and Customs of War on Land (Hague II); July 29, 1899. Available from: <https://avalon.law.yale.edu/19th_century/hague02.asp>. [09 November 2023]

2. Экспертное заключение заведующего кафедрой истории государства и права юридического факультета МГУ им. М.В. Ломоносова, профессора В. А. Томсинова. Доступно: <http://tomsinov.com/Delo/expert_14_02_2011.pdf>. [09 Ноябрь 2023]

3. Федоринова, Е, 2021, Особенности национальной правовой системы современной России, Актуальные проблемы науки и практики: Гатчинские чтения–2021: в 2 т.: сборник научных трудов по материалам VIII Международной научно-практической конференции (г. Гатчина, 21–22 мая 2021 г.).

4. Member States of the United Nations, 2009. Available from: <<https://web.archive.org/web/20131230101646/http://www.un.org/en/members/index.shtml>>. [09 November 2023]

5. Arhirova, H, 2022, 'War crime:' Industrial-scale destruction of Ukraine culture. AP NEWS. 9.10.2022. Доступно: <<http://surl.li/ncgxj>>. [09 November 2023]

ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (ШІ) В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Тетяна Гуменюк,

*професорка, Київська муніципальна академія музики
імені Р. М. Глієра*

Володимир Гуменюк,

*старший викладач, Київська муніципальна академія музики
імені Р. М. Глієра*

Застосування штучного інтелекту в інформаційному просторі не тільки підносить на новий рівень технологічний прогрес, а й актуалізує необхідність його філософського осмислення, зокрема складних етичних, епістемологічних і суспільних викликів, породжених цими процесами. Це надасть можливість критично оцінювати вплив технологій ШІ на життя суспільства, зокрема щодо знання, істини, етики, конфіденційності, роботи людини з сучасними інформаційними системами.

Епістемологічний аспект розгляду цієї проблеми передбачає розкриття того, як штучний інтелект перетворює природу знання та істини в інформаційному просторі, а традиційні епістемологічні настанови потребують перегляду. Питання надійності, валідності, інтерпретації інформації, створеної ШІ,

спонукають переглянути усталене розуміння процесів отримання і поширення знань.

У застосуванні штучного інтелекту в інформаційному просторі увагу дослідників привертає й етичний аспект, адже коли алгоритми ШІ приймають рішення, створюють контент, актуалізуються питання відповідальності, підзвітності, упередженості, забезпечення етичних норм у процесі використання систем штучного інтелекту. Щоб забезпечити справедливість і прозорість у процесі поширення інформації, збирання, аналізу та інтерпретації персональних даних, важливо вирішити проблему щодо права особи на конфіденційність, тобто підготувати відповідне нормативне забезпечення. Тому дотримання належного балансу між використанням штучного інтелекту для покращення інформаційних послуг і захистом конфіденційності особистості стає актуальною суспільною проблемою.

Останніми роками філософські аспекти поширення систем штучного інтелекту в інформаційному просторі все більше привертають увагу фахівців. Особливо широко досліджуються епістемологічні виміри використання штучного інтелекту (McCarthy, 1981; Dascal, 1989), зокрема його вплив на природу знання та істини, а також питання щодо інформації, створеної

штучним інтелектом, її точності, можливості інтерпретації (Carabantes, 2020), епістемологічного авторитету штучного інтелекту та його наслідків для прийняття рішень і досвіду людини.

Дослідники наголошують на необхідності враховувати етичні аспекти в застосуванні штучного інтелекту в інформаційному просторі, зокрема впливи контенту, створеного ШІ (фейки, дезінформація), управління розробкою і розгортанням технологій ШІ (Villegas-Galaviz & Martin, 2023), питання справедливості та підзвітності (Zarsky, 2016). Не меншу увагу привертає і проблема конфіденційності та спостереження, можливих наслідків збирання даних за допомогою штучного інтелекту, стеження, вона пов'язана з потенційними ризиками для особистості (Kim & Sung, 2022). Ідеться про необхідність розробки надійного захисту конфіденційності, інформованої згоди і балансу між потребами безпеки і правами особистості на конфіденційність в контексті інформаційних систем на основі ШІ (Hermansyah et al., 2023), про обґрунтування етичних, правових та управлінських основ процесу управління штучним інтелектом в інформаційному просторі (Giubilini & Savulescu, 2018; Добровольська & Штанько, 2019; Volkman & Gabriels , 2023).

Отже, філософський дискурс щодо поширення штучного інтелекту в інформаційному просторі багатогранний за своїм характером. Дослідження епістемологічних, етичних аспектів, конфіденційності поглиблює можливості застосування цих новітніх досягнень у сфері сучасних технологій.

Епістемологічні аспекти впровадження штучного інтелекту в інформаційному просторі пов'язані з його впливом на природу знання та істини, роллю в отриманні, аналізі та поширенні інформації, а також з тими викликами, які постають перед традиційними епістемологічними настановами. Технології штучного інтелекту докорінно змінюють процеси отримання і обробки інформації, аналізу масивів даних, виявляють закономірності і прогнозують, породжуючи нові форми знань. Однак залежність від цих алгоритмів викликає багато питань щодо потенційних обмежень, упереджень і невизначеностей, пов'язаних зі знаннями, створеними штучним інтелектом. Епістемологічний авторитет штучного інтелекту, його вплив на прийняття рішень потребує розробки методологічних засад оцінювання надійності та упередженості знань, створених штучним інтелектом, визначення ролі людського судження та інтерпретації інформації, опосередкованої ним штучного інтелекту.

Щодо етичних аспектів процесів інтеграції штучного інтелекту в інформаційний простір, то йдеться про те, що алгоритми штучного інтелекту можуть генерувати фейки, упереджений контент, які можуть мати серйозні наслідки для суспільства. Поширення дезінформації, маніпулювання громадською думкою і потенційне посилення поширених упереджень часом сягають критичного рівня, актуалізуючи питання про відповідальність і підзвітність за неправдиву інформацію. Алгоритми штучного інтелекту не захищені від упереджень і можуть спровокувати дискримінаційні результати, посилити соціальну нерівність або маргіналізувати певні групи. Щоб забезпечити їх справедливість і прозорість, необхідне їх тестування й аудит для належного розподілу його переваг. Це сприятиме посиленню соціально відповідального використання штучного інтелекту в інформаційному просторі.

Крім того, використання інформаційних систем на основі штучного інтелекту ускладнює проблеми конфіденційності та ідентифікації внаслідок збирання інформації про людей, їхні поведінку, уподобання, часто без їхнього відома. Потрібен баланс між безпекою та правами особистості на конфіденційність, хоч досягти цього досить складно. Сприяння

прозорості і підзвітності систем штучного інтелекту має тут вирішальне значення.

Дискусії щодо майбутнього штучного інтелекту в інформаційному просторі стосуються розробки суперінтелектуального ШІ, вдосконалення обробки природної мови та появи автономних інформаційних агентів. Майбутнє штучного інтелекту в інформаційному просторі пов'язане із значними соціально-політичними наслідками і викликами (Лисенко, 2020), тому набуває актуальності підготовка ґрунтовної нормативно-правової бази, дотримання етичних стандартів, здійснення моніторингу систем штучного інтелекту, міжнародна співпраця у вирішенні проблем, пов'язаних з їх впровадженням.

Бібліографічний список:

Carabantes, M. (2020). Black-box artificial intelligence: an epistemological and critical analysis. *AI and Society*, 35(2), 309-317.

Dascal, M. (1989). Artificial intelligence and philosophy: The knowledge of representation. *Systems Research*, 6(1), 39-52.

Giubilini, A., Savulescu, J. (2018). The artificial moral advisor. The «ideal observer» meets artificial intelligence. *Philosophy & Technology*, 31, 169-188.

Hermansyah, M., Najib, A., Farida, A., Sacipto, R., & Rintyarna, B. S. (2023). Artificial Intelligence and Ethics: Building an Artificial Intelligence System that Ensures Privacy and Social Justice. *International Journal of Science and Society*, 5(1), 154-168.

Kim, J., Sung, Y. (2022). Artificial Intelligence Is Safer for My Privacy: Interplay Between Types of Personal Information and Agents on Perceived Privacy Risk and Concerns. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 25(2), 118-123.

McCarthy, J. (1981). Epistemological problems of artificial intelligence. *Readings in Artificial Intelligence*, 459-465.

Villegas-Galaviz, C., Martin, K. (2023). Moral distance, AI, and the ethics of care. *AI & Society*, 1-12.

Volkman, R., Gabriels, K. (2023). AI Moral Enhancement: Upgrading the Socio-Technical System of Moral Engagement. *Science and Engineering Ethics*, 29, 1-14.

Zarsky, T. (2016). The trouble with algorithmic decisions: an analytic road map to examine efficiency and fairness in automated and opaque decision making. *Science, Technology, & Human Value*, 41(1), 118–132.

Добровольська О., Штанько В. (2019). Філософський аналіз еволюції штучного інтелекту. Дослідження з історії і філософії науки і техніки, 28(1):10-19. <https://doi.org/10.15421/271902>

Корнеєва С.Р. Вплив застосування технологій штучного інтелекту на реалізацію та захист прав людини. Аналітично-порівняльне правознавство, 4(2021): 392-394. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2021.04.69>

Лисенко, С. (2020). Майбутні тенденції інформаційної безпеки відповідно до технологій штучного інтелекту. Публічне урядування, (5(25): 151-163. [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-3\(23\)-151-163](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-3(23)-151-163)

Опірський І., Головчак Р., Мосійчук І. (2020). Перспективи розвитку систем штучного інтелекту в контексті інформаційної безпеки. Ukrainian Scientific Journal of Information Security 26(2):108-115. <https://doi.org/10.18372/2225-5036.26.14965>

Пчелянський, Д., Воїнова, С. (2019). Штучний інтелект: перспективи та тенденції розвитку. Automation of Technological and Business Processes, 11(3): 59-64. <https://doi.org/10.15673/atbp.v11i3.1500>

TEACHING ENGLISH FOR MULTILINGUAL LEARNERS: EXPLORING CULTURAL DIVERSITY

Olena Pavlenko,

Professor, Mariupol State University

This article aims to explore the issues related to cultural dimension of English as a foreign language (EFL) teaching. On expanding its prominence in the last few years, the matters in question involve an empirical search into how communication through EFL might result in identifying relationships between language and culture as well as perceiving the impact of multiculturalism in language learning. Commonly recognized within the aspects of reflecting values and beliefs of a certain culture, language itself tends to accommodate the effects of its social heredity and traditions. A range of popular speculations and research in the field of EFL teaching highlight the needs and requirements to transmit the implicit meaning of acquired cultural patterns into the language learning structure and thus, providing valuable insights on the integration of cultural context in the course of communication. In this paper we attempt to identify which methodological trends could have made this possible to achieve focusing, in particular on the ones that provide deep awareness into English language

teaching programmes. On viewing the course of EFL teaching as a communicative process, we recommend non-native learners a wide range of interactive classroom activities to practice and enhance their language skills as well as boost their awareness and cognition in cross-cultural perspective. Including cultural context in EFL teaching we cover numerous aspects related not only to national identity, social norms, values and traditions, but also to historical backgrounds and beliefs as well as political, economic, environmental and other external impacts that make it possible to form an integrated model to assess EFL students' engagement and learning behaviour.

Keywords: *EFL teaching, cultural awareness, cross-cultural communication, interactive activities, language skills*

МЕТОД ПРОЕКТІВ У СТВОРЕННІ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА НАВЧАННЯ

Олена Педченко,

доцентка, Маріупольській державний університет

З кожним роком навчальний процес вдосконалюється реагуючи на виклики часу. Пандемія, а потім війна не зупинили навчання завдяки мережі Інтернет, компактних технічних засобів (планшети, смартфони, ноутбуки) та онлайн платформ навчання (Google Classroom, Moodle тощо). Необхідністю стала цифрова навчальна література, яка дозволяє студентам самостійно опанувати матеріал. Також, сьогодні багато добрих справ робиться завдяки різного роду соціальних та творчих проєктів. Тому використання проєктного методу для створення е-посібників, коли студент відчуває себе долученим до важливої справи та бачить кінцевий продукт спільної праці, який буде використовуватися вже у наступному році, є доцільним.

Метод проєктів за останні двадцять років набув популярності у системі освіти України. Вперше цей метод було всебічно описано викладачем Колумбійського університету Уільямом Кілпатриком у 1918 році в есе «Метод проєктів» [1], але, як зазначив

Майкл Кнол, життя цього методу почалось ще у кінці 16 століття в італійських архітектурних школах. Також він відмічає, що у 1970-х роках метод проектів переживає свій ренесанс у навчальних закладах Північної та Центральної Європи [2]. За довгу історію розвитку метод проектів набув різні форми та прийоми, став використовуватися в різних галузях знань.

Головне, що відокремлює цей метод – орієнтованість на творчу самореалізацію професійних знань та навичок студентів у створенні нового продукту за участю викладача. В нашому випадку новим продуктом був електронний посібник «Сучасна література». Навчальний проект проходив впродовж вивчення курсу, орієнтований на студентів-філологів ОС «Магістр», які вивчили, або вивчають, курси з використання новітніх технологій, педагогіки та методики викладання у вишу і проходять асистентську практику. Таким чином, участь у створенні е-посібника є формою реалізації їх знань і вмінь, які вони отримали підчас проходження методичних курсів, а також підчас вивчення профільного предмету, за яким створюється е-посібник, бо міждисциплінарні зв'язки є важливими в реалізації проєкту.

Ключові слова: *онлайн навчання, метод проектів,
е-посібник*

Бібліографічний список:

1. Kilpatric W.H. (1918) The Project Method: The Use of the Purposeful Act in the Educative Process. Scholar's Choice Edition Paperback 2015. February 12,.

2. Knoll, M. The project method: Its vocational education origin and international development. Journal of Industrial Teacher Education. 1997. 34(3), 59-80. URL: <http://scholar.lib.vt.edu/ejournals/JITE/v34n3/Knoll.html>

ЕТНІЧНА СВІДОМІСТЬ ЯК РЕФЛЕКСІЯ НАОЧНО-ОБРАЗНО-ОРІЄНТОВАНОЇ МОДЕЛІ ПЕРВИННОГО СЕМІОЗИСУ

Олена Балабан,

*доцентка, Український державний університет
імені Михайла Драгоманова*

Дослідження має на меті з'ясувати як відбувалось формування свідомості на початку зародження людства і як це відбивалось у мисленневих процесах і мові. З появою такої науки як семіотика (науки про знаки і знакові системи) вдалось сформуванати нове ставлення до мови як до системи немотивованих знаків, що представлені словами.

Розвиток семіотичних ідей про різні типи знаків призвело до розробки моделей семіозису та інтерпретації світу і знань про світ (первинна та вторинна мовна інтерпретація світу). Результатом первинної інтерпретації світу постають системи так званої природної категоризації або категоризація природних об'єктів, що відбувається безпосередньо за участю лексичної системи мови та системою лексичних класів та категорій, що успадковуються мовою.

Щоб закріпити свої уявлення, погляди, думки, люди створювали міфи, що підсилювалися архетипами,

своєрідними першообразами, які і зберігались у їх свідомості.

Повертаючись саме до мовної складової відзначимо, що інтегрований та диференційований підхід до мови передумовлює враховувати і його національну специфіку, тобто складну сукупність цілого ряду складових, які визначають своєрідність окремого етносу.

Тріада “мова – мислення – етнос” із комплексним підходом до національної специфіки мови відзначена в працях І. Г. Гердера, В. фон Гумбольдта, К. Леві-Строса, Б. Рассела, Е. Сепіра та багатьох інших дослідників.

Національний образ світу, залежить від своєрідності національної природи, а давній набір філософських стихій (земля, вода, повітря, вогонь) складає метамову національного образу світу і визначає лінгвокультурологічні особливості окремого народу.

Наприклад, для Англії національний образ світу визначається комбінацією повітря та води, сама країна – як острів і корабель, яким керує *selfmade man* – людина, яка досягла всього сама. В країні досвіду і техніки думка парадоксальна і мова переважно парадоксальна.

На відміну від англійського, американський образ світу більш штучний, оскільки населення Америки збірне, а тому, і культура її збірна. Шарм, витонченість, вишуканість, добірність французів відображені не тільки у мові але у і національних стравах, наприклад, завдяки м'якому середземноморському клімату.

Українці відомі світу своєю гостинністю та наймелодійнішою в світі мовою, а завдячуючи своєму геополітичному положенню в центрі Європи територія країни постійно завойовувалась.

Отже, етнічну свідомість розуміємо як сукупність уявлень, знань, установок і схильностей, виявлених та засвоєних у процесі онтогенезу, накопичених за допомогою життєвого досвіду людини й етнічної групи.

До складових етнічної свідомості відносимо етногенез, географічне розташування етносу, природні умови, в яких мешкає етнос, культурні традиції та звичаї етносу, міграційні та глобалізаційні процеси. А наочно-образно-орієнтована семіотична модель або архетипна свідомість була притаманна людству на зорі його формування та становлення як *homo sapiens*.

Семіотична модель або архетипна свідомість і стала фундаментом для універсальних понять, які у той же час обумовлені етноспецифічними складовими у вигляді уявлень, знань, установок і схильностей

(архетипів або першообразів), виявлених та засвоєних у процесі онтогенезу, накопичених за допомогою життєвого досвіду людини й етнічної групи.

Ключові слова: *першобрази, категоризація, архетипна свідомість*

Бібліографічний список:

Кресіна, І., 1998. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси: етнополітичний аналіз: монографія. К.: Вища школа.

Ситник, П. К., Дербак, А. П., 2004. Проблеми формування національної самосвідомості в Україні. К.: НІСД.

Фрай, Н., 1996. Архетипний аналіз: теорія мітів. У Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.. Львів: Літопис. с. 109 – 135.

THE IDEA OF GOODNESS IN SHOTA RUSTAVELI'S THE KNIGHT IN THE PANTHER'S SKIN

Giorgi Sibashvili,

Associate Professor, Iakob Gogebashvili Telavi State University

The idea of goodness monism is the main idea of Shota Rustaveli's philosophical outlook. Philosophical views given in his immortal poem "**The knight in the panther's skin**", his philosophical outlook, reflected in poetic and philosophical aphorisms, are noteworthy for us both from the artistic-aesthetic and ethical-philosophical point of view. Shota Rustaveli is first of all a genius poet and a great master of artistic words. However, he does not limit himself to artistic or religious representations, but devotes a lot of space to views of philosophical origin, the authors of which he himself names in the lines: "I like to learn from Plato." "When this matter is covered, the wise man will declare it." Mention of Plato and Dionysius Areopagel (Peter Iberi) in "The knight in the panther's skin." is extremely important from the point of view of the origin of goodness, the monism of goodness. The most important idea among the three main ideas of Plato's world of ideas is the idea of goodness. After Plato, his followers, who called themselves Platonists, at the end of ancient philosophy, based on the symphony of Plato and Aristotle, created a new original philosophical system

called Neoplatonism. This theory was extremely popular in Georgia, especially in the form of the Neoplatonism of one of its main representatives, Procles Diadochos, on the basis of which the Areopagite-Christian theories of Dionysius Areopagel (Peter Iber) and then the Christian-Neoplatonist theories of Ioane Petritsi, which had a great influence at that time, were created . in the formation of the Renaissance humanism era of the world, as well as the Georgian thought and in particular the Georgian philosophical culture. These theories should be considered as one of the most important sources of the philosophical views of Shota Rustaveli's genius poem " The knight in the panther's skin" from the point of view of the monism of goodness. One of the main ideas of " The knight in the panther's skin " is the idea of the victory of good over evil, which is conveyed in the words of Avtandil, one of the main characters of the poem: "The evil was defeated by the good, his being is long." The entire plot development of Rustaveli's poem serves as an artistic embodiment of this idea. But the fact that Rustaveli tries to show not only that evil loses in the fight with good, but also why good wins over evil is also noteworthy. For the researcher interested in the philosophical views of Shota Rustaveli, it is interesting not only the problem of victory of good over evil, but also the clarification of the nature of good and evil and what is the relationship between them and why

the nature of good is long and eternal, compared to the nature of evil. This kind of interest is the field of interest of the philosophical thought itself, which is far away from the scope of poetry and demands the necessity of an ethical philosophical discussion of the poem and the clarification of the ideological source of its philosophical views. These problems have been thoroughly researched by Georgian and foreign scientists-philosophers (**Niko Mari, Ivane Javakhishvili, Shalva Nutsubidze, Shalva Khidasheli and others**) and their conclusions are the most important guiding principles for the history of Georgian spiritual culture in general, and Georgian philosophical thought in particular. Shota Rustaveli is an extraordinary connoisseur of the intellectual relationship between antiquity and his era, in particular the philosophical situation, philosophical wisdom. He considers poetry to be a "field of wisdom" and he tries to bring these two fields of wisdom closer together. Rustaveli is in favor of the symphony of poetry and philosophy, their closer relationship, dialogue between poetry and philosophy. In his immortal poem, The knight in the panther's skin, the essence of good and evil and the relationship between them is in the following words Pronounced: "The existence of goodness is long", "They said that evil is absent", "Good "I know the brevity of evil", God will "shorten the fullness by a moment". An original attempt at an artistic-philosophical embodiment

of the Neoplatonic idea of the "monism of goodness" is given in the following stanza: "When this matter is covered, the wise man will tell the truth, God will bring good and will not give birth to evil, aggressive will shorten my time, will burn the good into fire, He doesn't separate himself from the one who is better than him. According to academician Shalva Khidasheli: "In this case, we are dealing with a real happy case, which provides an unmistakable key to solving the content and origin of the views expressed in the poem, in particular in relation to this problem and in general to clarifying Rustaveli's philosophical views." Khidasheli, sh. (1988) History of Georgian Philosophy. Publishing House Science. p. 263. According to the monism of goodness, only good has a true substantial existence, and evil according to pseudo-Dionysius: "No is is is". Goodness is also a condition of existence. Everything that is is of good, and that which is not good, e. i. It doesn't exist, it doesn't exist. A question is asked. So what is evil? what is evil Neoplatonism's answer is as follows. Evil has no origin, because there can only be one origin. This is good, not evil. Goodness is caused by God, but evil is not. "It is not by God that there is evil, but only good." The basis of the victory of good over evil is the authenticity of good and its eternity, the substantial existence of good. And the temporality, brevity, and transience of evil, i.e., is an accidental existence.

Goodness is substantial, self-contained, "self-contained", goodness is self-contained. Evil does not exist by itself, it is "non-self", "absent". In the words of Shota Rustaveli: "Why did evil come to the Creator of ?! In his own words: "I know the brevity of evil, its long is good." Despite this persuasive assertion, evil still has some, however brief, actual, empirical, accidental, accidental existence. Otherwise, the overcoming of evil by good will lose its meaning, if evil is not recognized as existing in some way. A logical question arises. What is evil in its accidental existence? The answer can be found in the Neoplatinist theory of Procles, Dionysius Areopagel (Peter Iberi) and Ioane Petritsi. In Neoplatonism, goodness derives from the first one, from the first beginning, from the first cause, or from God, through divine emanation, (radiation), which is its own essence and primary definition together with beauty. The relation of the first cause to the world is precisely the relation of goodness, which emanates from it, extends to the whole world and will appear as good to everything. According to this theory, among the definitions of God, goodness is special. The idea of beauty is given importance. God is both goodness and beauty: "The relation of the first cause as goodness to the world, if it gives ethical value and meaning to the world, its relation as beauty determines the aesthetic value of the world. Their importance is almost equal. According to the

terminology of Ephraim the Small, it is the same whether you call God goodness or beauty" (Khidasheli, Sh. (1988) History of Georgian Philosophy. Publishing House. Science. p. 263. In Georgian Neoplatonism created under the influence of Plotinus, the founder of Neoplatonism, and especially Proclus Diadochos, goodness, pseudo-Dionysius and Ioane Petritsi From the point of view, the first derives from the One, or from God, or from the first cause, through the divine power, and reaches all things. Nothing is left out of it that it does not make good and does not distribute divine grace. Goodness will spread to all levels of essence, which are arranged in different hierarchical levels. Pseudo-Dionysius excludes the reality of evil. Hierarchically constructed at all levels of the essence and in all events. Ioane Petritsi develops a similar opinion about the relationship between good and evil, that evil does not have a substantial existence, it is "negation". Rustaveli also expresses the same opinion: "They say that evil is absent, good is ready for you" "I know the brevity of evil" , "It is good, its long" is interesting to clarify the idea of the eternity of good and the shortness of evil, its "absence", the Neoplatonic idea of the emanation of goodness and the similitude of the emanation of the sun's rays. As the sun covers and shines on everything, but less rays reach objects far away from it, and accordingly, the power of the sun's rays is different in objects at different

distances from the sun, as well as in the world . Events of different ranks are separated by different distances from the first cause, that is, from God, and they receive less good from him. Accordingly, the "quality" of their participation (communion) in the first cause and good is also different. The emanation of goodness, the derivation of goodness from the first origin represents the decrease of goodness, both from the ontological and aesthetic, as well as from the ethical point of view. The diminution of good, the separation from good, is evil in its empirical existence. The goodness of the first cause, or God, extends from all the highest events of the essence to all events, and of course it also applies to humans: "Evil in the ethical aspect is the disordered movement of the human soul on the path of realizing ("creating") desires caused by the decrease in goodness. Therefore, evil can be defined by the author of the Areopagite doctrine in opposition to good and only with predicates: causelessness, non-existence, aimlessness, evil, lifelessness, unconsciousness, etc. where the opposite positive form of each of these definitions expresses goodness". Khidasheli, sh. (1988) History of Georgian Philosophy. Publishing House Science. p. 266. Shota Rustaveli considers evil in the same sense and meaning as Proclus, Pseudo-Dionysus (Peter Iber) and Ioane Petritsi considered it. For Rustaveli, the essence of evil was explained on the basis of the monism of

goodness, the substantiality of goodness. Accordingly, the overcoming of evil by good is possible in the case of recognizing good as the only source, the first cause, and evil as non-initial, non-substantial, temporary and transitory. Goodness is substantial and everything that exists aspires to it. By Petritsi's speech, the whole essence of the pursuit is first reflected . towards the origin or God. The striving for the good of man and the action limited by this striving are manifestations of universal regularity in man. Man is the most perfect being of essence, and he is involved in this regularity while doing good. Human aspiration towards goodness is a concrete expression of the aspiration of the whole being. From this comes the conclusion that the struggle for good always has a meaning and is real, eternal and attainable, while evil is temporary, accidental and fleeting. The entire story of Shota Rustaveli's *The knight in the panther's skin* is dedicated to the ingenious artistic-philosophical embodiment and development of this optimistic idea based on the idea of the monism of goodness. It is brilliantly executed by the immortal characters of his immortal poem.

Bibliographic list:

1. Nutsbidze , Sh. (1956) *History of Georgian Philosophy*. Volume 2. Publishing House of the Academy of Sciences of Georgia.

2. Makharadze, M. (2013) History of Georgian Philosophical Thought. "Universal" publishing house.

3. Khidasheli , sh. (1988) History of Georgian Philosophy. "Science" publishing house.

4. Rustaveli Sh. (1992) "The knight in the panther's skin", "Gulan" publishing house.

ON METAMODERNISTIS CONCEPTS

Ірина Синельникова,

*докторантка Східноукраїнського національного університету імені
Володимира Даля*

Metamodernism is a cultural and philosophical term that emerged in the mid-2000s and gained popularity, particularly in the context of art, culture, and literature. It is characterized by a nuanced and complex approach to the contemporary human experience. The essence of metamodernism can be understood through the idea that it exists in a space between or beyond the traditional distinctions of modernism and postmodernism. It recognizes the polarizing and paradoxical nature of the human experience and aims to navigate this complexity.

Timotheus Vermeulen and Robin van den Akker, two cultural theorists, have made significant contributions to the discussion of metamodernism. They argue that metamodernism displaces the parameters of the present with those of a future presence that is "futureless." This suggests that while it acknowledges the need to engage with the present, it does so with a sense of anticipation and openness to an unpredictable future.

Additionally, they suggest that metamodernism displaces the boundaries of our place with those of a

surreal place that is "placeless." This concept implies that metamodernism is not tied to a specific geographical or cultural location; it transcends traditional boundaries and is characterized by a sense of displacement or dislocation.

The quote we provided, "For indeed, that is the destiny"[1] of the metamodern wo/man: to pursue a horizon that is forever receding," underscores the idea that metamodernism is a constant pursuit of an ever-elusive horizon. It embodies the tension between hope and doubt, success and failure, and the coexistence of sincerity and irony in a world that is marked by emotional depth and apathy, excitement, and melancholy.

Metamodernism can be seen as a response to the complexities of contemporary life, shaped by the digital age, and the acceptance of the multiplicity and contradictions inherent in the human experience. It encourages a more dynamic and flexible approach to understanding and engaging with the world, one that embraces ambiguity, uncertainty, and continuous transformation.

Bibliographic list:

1. Immanuel Kant & Robin van den Akker. 2010. Notes on metamodernism, *Journal of Aesthetics & Culture*, 2:1, pp. 56-77.

2. Сучасна культурологія: постмодернізм у логіці розвитку української гуманістики: колективна монографія. 2021. / Ю. С. Сабадаш, О. М. Гончарова, Л. Г. Дабло та ін.; за заг. ред. Ю. С. Сабадаш ; ред.-уклад. Ю. С. Сабадаш, І. В. Петрова. - Київ : Ліра-К.

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Лариса Тивончук,

вчителька, Рівненський міський ліцей «Колегіум»

Метою доповіді є теоретичне обґрунтування головних аспектів дитячої музичної творчості та виявлення успішних практичних умов для розвитку творчого мислення учнів закладу загальної середньої освіти.

Творчість – діяльність людини, спрямована на створення якісно нових, невідомих раніше духовних або матеріальних цінностей. Необхідними компонентами творчості є фантазія, уява, психічний зміст якої міститься у створенні образу кінцевого продукту (результату творчості).

Важливим завданням художньо-естетичного виховання у закладах загальної середньої освіти в Україні є формування культури почуттів учнів як необхідної частини їх духовної культури, збагачення їх емоційно-естетичного досвіду, інтересів, поглядів у процесі спілкування з музичним мистецтвом та розвиток універсальних якостей творчої особистості.

Тому музичне мистецтво є тим шкільним предметом, який дає можливість учню для творчості, для самостійного пошуку, для висловлення свого власного бачення світу.

Творчість – це процес народження нового у природі чи у людині, необхідна умова інтелектуального та духовного зростання особистості. Більшість уроків з музичного мистецтва та основ християнської етики у Рівненському міському ліцеї «Колегіумі» побудовано за методом емоційної (художньо-педагогічної) драматургії, який спрямований на активізацію емоційного ставлення школярів до творчості. Цей метод сприяє створенню атмосфери зацікавленості, живого інтересу до уроку.

Навчання творчості має базуватися на положенні: «Головне – не кількість інформації і набутих знань, а накопичення особистісного художньо-естетичного досвіду». У сучасній школі вчителі широко застосовують сучасні інформаційні технології. Але нетреба забувати про розвиток дрібної моторики учня та просторового мислення, а це можливо на уроках музичного мистецтва.

Подальші розвідки проблеми, на нашу думку, необхідно спрямувати на пошук нових форм і методів

розвитку творчого мислення учнів засобами музичного мистецтва.

Ключові слова: *учні ЗЗСО, творче мислення, творча діяльність, творчі здібності, музичне мистецтво, музична творчість, імпровізація*

Бібліографічний список:

Казанцева І. Творча діяльність як засіб формування міцності знань учнів // Рідна школа. 2001. №2. С. 28–30.

Лазаревська О.М., Науменко С.І. Творчість дитини і музичне виховання // Початкова школа. 1994. №11. С.16–18.

Ткачук С.М., Шахрай О.М. Розвиток творчого мислення учнів початкових класів на уроках музичного мистецтва // Педагогічні науки. Випуск LXXOII. Том 2. 2018. С. 58–61.

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ФРАНЦУЗЬКОГО АВАНГАРДИЗМУ

Світлана Холодинська,

*доцент, Державний вищий навчальний заклад «Приазовський
державний технічний університет»*

Теоретичні розвідки, які реалізуються в умовах третього десятиліття ХХІ століття, з одного боку, ціннісні самі по собі, а з іншого, – особливої дослідницької ваги їм надає виразно представлений зв'язок з історико-культурними надбаннями минулого.

Від середини ХХ століття, на підґрунті оновленої манери філософування почався процес зміни художньої парадигми, який завершився затвердженням засад постмодернізму. Цей філософський та естетико-художній культуротворчий період почав занепадати на межі 90-х років минулого століття, трансформувавшись у пост+постмодернізм, а дещо пізніше низка європейсько-американських науковців аргументує метамодернізм – новий естетико-мистецтвознавчий етап в історико-культурному русі модернізму. Доволі потужне філософське підґрунтя, на якому базувався постмодернізм, замінено естетико-мистецтвознавчим, що вивело на перші ролі як літературно-мистецькі

новації, так і підтримку нових мистецько-видовищних форм.

На межі XIX–XX століття тенденції до принципової зміни спрямованості у розвитку літератури та мистецтва заявили про себе саме на французьких теренах. Особливий статус французької культури в означений період обумовлювався надзвичайно потужними процесами, що відбувалися в тодішній гуманістиці Франції : широка популярність позитивістської філософії, яка сприяла становленню натуралістичного методу, що був заснований і використаний у літературі, естетичні шукання Т. Готьє, наслідування яких дозволило розкритися як поезії – «Квіти зла» (1857), так і підкреслено авторській есеїстиці Ш. Бодлера. На нашу думку, аж занадто гучним виявився, так би мовити, останній акорд французьких культуротворчих досягнень XIX століття – символізм Стефана Малларме (1842–1896).

Хоча творчо-пошукові процеси досить активно розвивалися і в інших європейських країнах, передусім, в Італії та Німеччині, пріоритет Франції визнавався та визнається сьогодні значною частиною літературно-мистецької спільноти. Це пояснюється тим, що саме ця країна виявилася здатною на межі сторіч органічно поєднати філософію (О. Конт) з

літературознавчими та естетико-мистецтвознавчими шуканнями (І. Тен, Е. Золя). Творчо-спонукаючу роль зіграв і той факт, що, по суті, впритул до символізму про себе заявив «фовізм» Анрі Матісса (1869–1954), творчий доробок котрого і виявилася не лише предтечею, а, скоріше, першим етапом авангардизму.

Але не тільки А. Матіс, а й Андре Дерен (1880–1954) та Моріс де Вламінк (1876–1958) цілком справедливо атрибутуються сучасними мистецтвознавцями як видатні французькі живописці межі ХІХ–ХХ століття. А. Дерен – живописець, графік, скульптор, театральний декоратор протягом 1905–1906 років перебував на англійських теренах, наслідком чого стали його славетні пейзажі Гайд – Парка та набережної Темзи, а до «фовістичних» шедеврів майстра відносять «Пейзаж з червоними деревами. Вулиця в Марлі» (1905).

М. де Вламінк – пейзажист, музикант і письменник, котрий у «фовістичній» манері створив такі відомі полотна як «Човни у Комнурі» (1905) та «Міст Чарінг-Кросс» (1906), виразно показав естетико-художні зображально-виражальні можливості «фовістичної манери відображення дійсності» у картині «Звивиста дорога у Естаці» (1906). На нашу думку, віднесення цього полотна до найпоказовіших

«просторових» експериментів «доби фовізму» цілком закономірно.

У 1906 році Матісс і його колеги знайомляться з Пабло Пікассо (1881–1973), а через рік – 1907 – французьку критику та публіку шокують «Авіньйонські дівичі» : від цього полотна П. Пікассо атрибується поява «кубізму» – другого авангардистського художнього напрямку, теоретичне підґрунтя якого обґрунтував Жорж Брак (1882–1963).

Пізніше світова слава П. Пікассо посунула Ж. Брака на маргінеси, хоча між 1907–1914 роками вони працювали разом. Потужний внесок Ж. Брака в обґрунтування теоретичних засад «кубізму», що розвивався як «аналітичний» – зображення трьохмірних предметів на площині, – так і «синтетичний» – експерименти з різними матеріалами, – сьогодні визнається беззастережно.

Ж. Брак рішуче заперечував функціональність мистецтва, відміну якої постулював ще Теофіль Готьє (1811–1872) – видатний французький поет, романіст і теоретик мистецтва, котрий був переконаний, що мімезистична (наслідувальна), пізнавальна та виховна функції мистецтва принижують значення художньої діяльності. Його концепція «мистецтва для мистецтва» абсолютизувала естетичні чинники твору : культу

естетичного начала кожного полотна, поетичних рядків або скульптури добивалися і «фовісти». Що ж стосується Ж. Брака і П. Пікассо, то в період становлення «кубізму» поняттям «естетичні чинники» вони взагалі не опікувалися, визнавши лише значення принципу «процес заради процесу» : «розсікати» об'єкт доцільно заради процесу «розсікання», сподіваючись, що його «подрібнення» виявить нові геометричні форми. На нашу думку, Ж. Брак постійно вів символічний діалог з Платоном, котрий, як відомо, проголосив геометрію самостійним видом мистецтва.

Принагідно наголосимо, що спроби використати теоретико-практичні напрацювання саме французьких кубістів, передусім, композиції Ж. Брака виразно простежуються в окремих «мистецько-видовищних» експериментах як сучасних живописців, так і фотографів, творчо-пошукова робота яких рік від року стає все популярнішою, і художньо вагомішою, розвиваючи та поглиблюючи естетику метамодернізму.

В перші десятиліття ХХ століття поняття «експеримент» і «експериментування» серед літературно-мистецької спільноти стають вкрай популярними, породжуючи навіть змагальні нахили, на зразок, хто кого «переекспериментує»? Слід віддати належне окремим митцям, котрі пізніше переглянули

те, що вважалося «божевіллям 1914 року». На нашу думку, найбільш «революційно» поступив А. Дерен, коли спалив частину своїх «кубістичних» полотен.

Протягом 1905–1914 років помітною постаттю в просторі авангардистських шукань стає Гійом Аполлінер, який намагався долучити до літератури, передусім, поезії модифіковані форми того експериментаторства, котре успішно «просувалося» в образотворчому мистецтві. Слід віддати належне його намаганням використовувати потенціал теоретико-практичного паритету, адже, захопившись «новим» мистецтвом, він спробував визначити поняття «нове», відокремивши його від поняття «прогрес».

Також вважаємо за доцільне наголосити, що коріння такого художнього напрямку, як сюрреалізм сягають саме французького культурного простору та пов'язано з іменами французьких інтелектуалів і практиків з різних видів мистецтва, а саме : А. Арто, Ж. Барон, Ж. Батай, А. Бретон, М. Нолль, Ф. Супо, П. Елюар. Мова йде саме про французьку модель сюрреалізму, яка – пізніше – помітно розчинилася в естетико-художніх шуканнях як іспанських сюрреалістів, зокрема, у фантасмагоріях зразка «Палаюча жирафа» (1925), які привніс у сюрреалізм видатний іспанський живописець Сальвадор Далі

(1904–1989), так і – частково – у творчості італійських «футуристів» і «дадаїстів» – У. Боччоні, К. Карра, Дж. Северіні, – котрі впевнено «рухалися» у бік «сюрреалізму». Окремі естетико-художні засади, вироблені сюрреалізмом між 1917–1924 роками, досить активно вплинули як на постмодернізм, так і на метамодернізм.

Представником кінематографічного метамодернізму вже сьогодні можна назвати французького режисера Мішеля Гондрі, котрий доволі регулярно знімає все нові і нові творчо-пошукові стрічки. Вичерпавши потенціал як виражально-зображальних засобів постмодерністського кіно, так і можливості подальшого оновлення кіномови у фільмах такого ґатунку, М. Гондрі, доволі швидко оминувши етап пост + постмодернізму, виразно опрацьовує ті орієнтації «нового кіно», які слід кваліфікувати як метамодерністичні.

Отже, можемо зазначити, що межа ХІХ–ХХ століття виступила символічним підґрунтям постмодернізму, що, по-перше, є послідовним втіленням засад нової манери філософування, окремі тенденції якої закріпилися на теренах європейського теоретичного простору, а по-друге, саме тодішні орієнтації художньої творчості в наступні півстоліття вплинули на створення

яскравих літературно-мистецьких зразків у різних видах художньої діяльності, що сприяло як оновленню естетико-художньої сутності творів, так і накресленню шляхів розвитку мистецтва, загалом.

SHAME AND MODESTY IN BUSINESS - THE CASE OF POLISH BUSINESSWOMAN

Joanna Nowicka,

*Ph.D. Eng. Angelus Silesius Academy of Applied Sciences in
Wałbrzych*

Despite the constantly growing presence of women in Polish business, an impressive number of educated women, women-politicians and activists - the success of a Polish woman is accompanied by a strange sense of modesty and even shame. The author raises questions about modesty and shame attributed to contemporary Polish women. It discusses its dimensions, factors and causes, pays attention to their economic, historical and cultural context, and, above all, places it in the Polish postcommunism reality. The material was prepared based on surveys among professionally active and inactive Polish women of various ages conducted in October 2023 and literature analyse.

Key words: *logistics, entrepreneurship, entrepreneur*

МІФОПОЕЗИС ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНСТВА (НА ПРИКЛАДІ «ХИМЕРНОЇ ПРОЗИ»)

Олена Поліщук ,

*доктор філософських наук, професор,
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Постановка проблеми. Повсякденне життя кожної людини спрямоване на забезпечення, насамперед, власних потреб і інтересів, на тлі додання викликів соціального буття, і останнє реалізується через напрацьовані особистістю індивідуально чи ж засвоєні при соціалізації знання, навички і способи активної протидії негараздам. Так само кожна історична спільність людей, зокрема нація, намагаючись вижити і відтворити себе у нащадках, напрацьовує, з одного боку, культурні практики, корисні для ефективної протидії спробам асиміляції, а з іншого – спирається на світоглядно-ціннісні орієнтири, потрібні для позитивного сприйняття себе як представника цієї групи у її ставленні до дійсності. Проте орієнтири некрофільського типу культури (Е. Фромм) докорінно відмінні від світоглядно-ціннісних орієнтирів національних культур протилежного типу. Українство при історичному поступі, обравши шлях цінування

власного життя і життя сусіда, звичайно не є орієнтованим на соціальну некрофілію, і одним із засобів адаптації до соціальних проблем для нього є міфопоезис.

Мета дослідження – розглянути використання міфопоезису в культурній практиці сучасного українства на прикладі «химерної прози», як мистецького феномена другої половини ХХ ст.

Виклад основного матеріалу. Твори так званої химерної прози, як зразок своєрідного художнього мислення митця, представлені наробками Є. Гуцала, В. Дрозда, П. Загребельного, О. Ільченка, Вал. Шевчука та ін. У ній маємо поєднання побутово-реалістичних та міфологізованих складових у розгортанні подій, а також звернення до національної міфології, елементів сміхової культури тощо, - як указує П. Антоненко [1]. Незвичність твору химерної прози забезпечує й наявність містифікацій, коли йдеться про перебіг подій його героїв розвиток та сюжету, використання надбань національного фольклору [2; 3]. Це досить своєрідний культурний і мистецький феномен, ґрунтований й на активному використанні міфопоезису як формотворчому прийомі, потрібного для творення незвичності у розгортанні сюжету такого твору, щоб

зацікавити читача і запросити до своєрідної гри у форматі «реальність/ірреальність», яка сприймається як химерність. І його прихильники, звісно, теж своєрідні, хоча б тому, що для них цікавою виявляється поява художньої міфізації та міфопоезис, і це засвідчує, як видається, опертя ними на стратегію інологічного (а-логічного) мислення при інформаційній орієнтації у перебігу викликів соціальної реальності. Мова також може йти про отримання катарсису читачами від гри з різними інформаційними пластами (очевидним або прямим, контекстуальним або неочевидним), символами, алюзіями та ін.

Таким чином, химерна проза є явищем творення новітньої, художньої міфізації, пов'язаної із митецькою практикою як формою соціокультурної практики посттоталітарного типу, з одного боку (якщо звернути увагу на період її появи у літературній, мистецько-культурній практиці). Але це ще, з іншого боку, й спроба привернення уваги до національної самобутності українства, оскільки розвинутий міфопоезис притаманний українській культурі як один із її вагомих елементів, зокрема це фіксуємо у національному фольклорі, творах доби бароко чи романтизму.

Бібліографічний список:

1. Антоненко П. Світ Володимира Дрозда. Сіверщина 26.08.2009. URL: <https://siver.com.ua/news/2009-08-26-2516> (дата звернення: 20.12.2022).
2. Воропаєва О. В. Повість «Ирій» Володимира Дрозда в рецепції літературознавців. Філологія XXI століття: зб. наук. пр., XIII Всеукр. наук.-пр. конф. студентства та наукової молоді, Харків, 27 квітня 2023. Харків, 2023. С. 8-13.
3. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму: [монографія]: 2-е вид., допов. і перероб. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2012. 392 с.

Секція 2.

КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ РОЗВІДКИ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ

УКРАЇНСЬКИЙ ФОЛЬКЛОР У НАУКОВІЙ ПАРАДИГМІ

Анастасія Аль-Танбук,

*бакалаврат спеціальності Культурологія, Маріупольський
державний університет*

Український фольклор живе і розвивається, виявляє здатність відгукуватись на події, що зачіпають інтереси суспільства, збуджує уяву людей. Тенденції розвитку духовної культури українства на сучасному етапі визначаються трьома напрямками: формуванням загальних рис духовної спільності, виявленням особливостей духовної культури за відповідними історико-етнографічними регіонами, збереженням специфічних рис культури українського етносу, що вимагає ґрунтовного наукового студіювання.

У сьогоденні українська фольклористична наука потребує осмислення й переосмислення в багатьох як теоретичних, так і практичних питаннях, які постають у час стрімких драматичних суспільно-політичних змін, зокрема військової агресії Росії проти України,

виникненні нових методик і методологій у гуманітаристиці, інтегруванні та зближенні різних наук, подоланні проблем нівеляції етнічної самобутності в умовах глобалізації тощо.

У цьому контексті сучасний обсяг поняття «український фольклор» досить складний: йдеться про традиційну культуру не лише українців, що живуть на теренах України, але й тих, хто, опинившись за її державними кордонами, зберігають свою мову та усну народну творчість. Його яскраву синтетичність підкреслюють у своїх спеціальних студіях сучасні українські фольклористи Мирослава Вовк, Микола Дмитренко, Леся Мушкетик, Святослав Пилипчук, Ганна Сокіл та інші.

Процеси нівелювання інтересу до фольклору на тлі домінування постмодернізму та урбанізації у сьогоденні, необхідність збереження генетичних коренів – того, без чого не може розвиватися українська нація та загалом українська культура – все це вимагає розроблення системи спеціальних заходів збереження фольклору, створення сприятливих умов для його побутування. Потрібна загальнодержавна програма збереження фольклору в Україні.

Ключові слова: *Український фольклор, наукова парадигма, гуманітаристика, методика і методологія*

Бібліографічний список:

Мушкетик Л.Г. Сучасні виміри української фольклористики

URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/72431/21-Mushketik.pdf?sequence=1>

Український фольклор: особливості та специфіка URL:

<https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10281/>

ДИНАМІКА НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ВПРОДОВЖ ОСТАННІХ РОКІВ

Анастасія Рагуліна,

здобувачка вищої освіти, Миколаївський національний аграрний університет

В Україні уже щонайменше останні десять років зберігається непроста демографічна ситуація. Основними причинами зменшення населення є низький рівень народжуваності, високий рівень смертності та міграційні процеси. Населення України розподіляється між різними регіонами країни нерівномірно. Найбільш населені регіони - це Київська, Дніпропетровська, Харківська та Одеська області. Найменш населені регіони – це Чернівецька, Закарпатська та Луганська області.

Проаналізуємо інформацію щодо чисельності населення України (млн осіб) в період з 1995 по 2021 роки (рис.1).

Динаміка населення є результатом народжуваності, смертності та міграції. За останні 10 років в Україні в середньому щорічно помирало 665

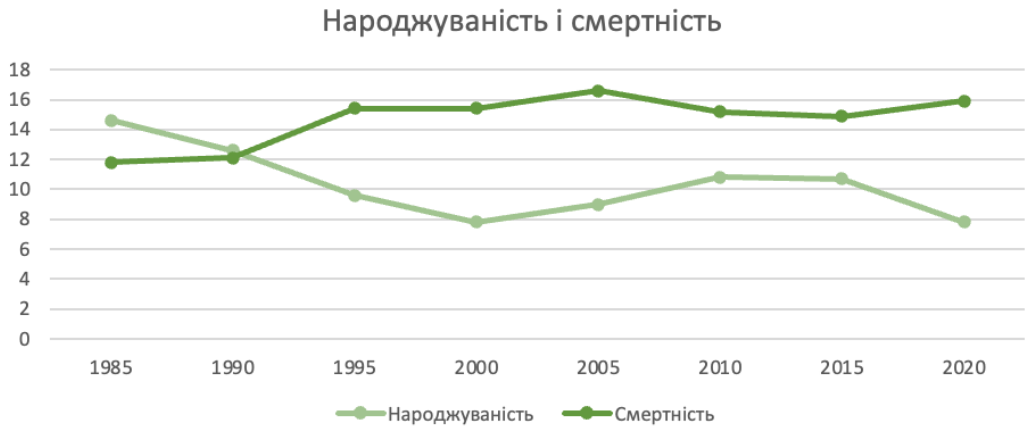

Рисунок 1 Чисельність населення України в період з 1995 по 2021 роки [1]

Рисунок 2 Рівень народжуваності і смертності України [1]

250 осіб. Кількість народжених становила 447 649 щорічно. Зміни народжуваності та смертності показано на наступному графіку. Усі дані стосуються народжуваності або смертності на 1000 жителів [1].

За останні роки в Україні спостерігається зменшення кількості народжених та зростання кількості смертей. Це призводить до зменшення природного приросту населення та зростання старіння населення. Також в Україні спостерігається міграційна криза, адже значна кількість українців виїжджає за кордон у пошуках безпеки та кращих умов життя.

Населення України швидко скорочувалося ще до вторгнення росії. Зараз війна поставила Україну на шлях незворотного демографічного спаду. За оцінками, станом на кінець січня 2023 року в Україні було переміщено близько 5,3 мільйона осіб, у той час як від початку приблизно 7 мільйонів виїхали за кордон, з них близько 4 мільйона – до ЄС. Це означає, що війна перемістила від 25% до 30% усього українського населення в межах України та за її межами [2].

В одному з найбільш точних і повних досліджень можливих демографічних наслідків війни, проведених за фінансування Європейської дослідницької ради в рамках програми Європейського Союзу «Горизонт 2020», Хілл Кулу та його співробітники дійшли

висновку, що на основі впливу жертв війни та припущення, що лише 10% біженців повертаються додому після закінчення війни, населення України може скоротитися або на 24%, або на 33%, залежно від того, короткочасна чи тривала війна [3].

Історія показала, що демографічні наслідки війни будуть не лише значними під час самої війни, а й залишатимуться впливовими протягом десятиліть у майбутньому. Хоча 4,5 мільйона повернулися на місце свого постійного проживання, деякі можуть переїхати знову, якщо ситуація погіршиться. Для того, щоб зменшити негативний вплив війни на населення України необхідно відновлювати інфраструктуру та створювати нові робочі місця, щоб забезпечити людей працею та підвищити рівень життя. Крім того, важливо створювати умови для збереження населення в країні, зокрема шляхом підвищення якості медичної допомоги та соціального захисту.

Бібліографічний список:

1. Population growth in Ukraine. Worlddata.info. URL: <https://www.worlddata.info/europe/ukraine/populationgrowth.php> (дата звернення: 22.05.2023).

2. War exacerbates Ukraine's population decline new report shows. EU Science Hub. URL: <https://joint-research->

centre.ec.europa.eu/jrc-news-and-updates/war-exacerbates-ukraines-population-decline-new-report-shows-2023-03-08_en#:~:text=Now%20the%20war%20has%20set,7%20million%20have%20fled%20abroad. (дата звернення: 22.05.2023).

3. Ukrayinska Pravda. The demographic tragedy of ukraine: a second holomodor?. Ukrayinska Pravda. URL: <https://www.pravda.com.ua/eng/articles/2022/06/28/7355211/> (дата звернення: 22.05.2023).

ВИМУШЕНЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ ЧЕРЕЗ ВІЙНУ ТА КУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ В КРАЇНІ ПЕРЕБУВАННЯ

Вікторія Осетрова,

*бакалаврат спеціальності Культурологія, Маріупольський
державний університет*

Метою даної доповіді є належне пояснення та відповідь на питання адаптації особистості в обличчі студентки Маріупольського гуманітарного університету, під час вимушеного переїзду в іншу країну через війну та адаптації в нових незвичних соціальних і культурних умовах.

Перше на що варто звернути увагу, це чим більше виходить в людини інтегруватись в нове іноземне суспільство, тим більше втрачається зв'язок з університетом, неможливо сказати, що якість онлайн навчання є нижчою, вона так само на файному рівні як і була офлайн, але через численні фактори у країні в якій студентка вимушена знаходитись (такі як вивчення мови, праця і ін.) немає багато часу для детального пізнання про усі події університету та його життя, правильніше навіть стверджувати, що це не через перебування в іншій країні, а через відсутність в Україні більше. В даний момент можна твердо стверджувати, що зараз саме і є той самий період адаптації, коли людина знаходиться у пошуці балансу

між навчанням в рідній країні та інтеграцією в іноземне, іншомовне суспільство зі своїми культурними цінностями які мають вплив на особистість в багатьох аспектах людського повсякдення.

Культурна свідомість людини поступово розширюється під впливом оточення і приймає іншу конфігуративну форму.

Дуже важливим є зазначення, що тема доповіді зостанеться розкритою не повністю, через те що зараз саме період дослідження цього питання і поки самостереження не закінчено і це питання розумніше залишити відкритим.

Пошук та шлях адаптації у кожного свій, тривалість цього процесу визначається багатьма обставинами та соціальним оточенням, неможливо передбачити точно скільки часу займає у людини особиста адаптація та інтеграція яка прямо впливає на вищезазначений процес.

ОСОБЛИВОСТІ МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ УКРАЇНИ ПРОТЯГОМ ХХ СТОЛІТТЯ

Альона Оболенкова,

*бакалаврат спеціальності Культурологія, Маріупольський
державний університет*

Авторка досліджує основні особливості музично-драматичного театру України протягом ХХ століття. Визначено формування та різновиди музично-драматичного театру України. Поступово театр ставав активним учасником громадського життя, з його кону все сміливіше починала звучати правда про класову нерівність у тодішньому суспільстві.

Досліджено, що український драматичний театр від часу свого виникнення, становлення та формування завжди тяжів до тісного поєднання музики та драматичного дійства. Ще за часів Київської Русі життя та побут східнослов'янських племен знаходили своє відображення в усній народно-поетичній творчості: пісні, обряди, хороводи, танці, ігри тощо. Саме в Україні гармонійне поєднання поетичного слова, музики й танцю зазнало найбільшого розвитку і стало однією з найхарактерніших ознак українського національного театру.

Зазначено і наведено відомості про стан музично-драматичного театру України на початку двадцятого століття. Дано характеристику театру та розказано про найважливіші різновиди театру та найяскравіших акторів України того часу.

Український театр як самобутнє естетичне явище - синтетичне сценічне дійство «великого» стилю, де органічно взаємодіють й активно взаємозбагачуються різні просторово-часові мистецтва, серед яких домінують слово, музика, танець, спів, оздоблені яскравою театральністю й етнографічно-фольклорними барвами, що не заступають, а в найбільш художньо вартісних зразках підсилюють емоційну їй наснагу і глибокий психологізм, мальовничу багатовимірність і цілісність вистави, часто-густо співзвучну поліфонічним оперно-постановочним структурам, утвердився на зламі XIX–XX ст.

Видатні українські режисери дбайливо виховували справді універсальних акторів, які і в музичних, і в драматичних виставах не лише виявляли досконале володіння інтонаційними багатствами рідної мови, глибоке знання народної пісні, танцю, побуту, манери поведінки, уміння носити народний костюм, а й правдиво та психологічно переконливо передавали людські почуття і пристрасті. Такими першокласними

синтетичними акторами, для яких спів і танок ставали природним засобом розкриття образу героя, були М. Кропивницький і його талановиті учні - М. Заньковецька, М. Садовська-Барілотті, М. Садовський, П. Саксаганський та багато інших, хто однаково успішно грали і в драмі, і в опері, і в опереті.

У ХХ ст. значного розвитку досяг національний театр. Перші спроби підготовки професійних акторів пов'язані з діяльністю драматичної школи, заснованої 1904 року у Києві при музичній школі М. Лисенка, де викладалися теорія і практика сценічного мистецтва. Творчою лабораторією став і перший український театр (колектив проіснував до 1920 року), в якому М. Садовський розвивав кращі здобутки театру корифеїв у поєднанні з європейськими традиціями.

Новий період в історії національного театру розпочався в 1918 році, коли в Києві утворилися Державний драматичний театр, Державний народний театр М. Саксаганського, «Молодий театр» Леся Курбаса. «Молодий театр» - це театр пошуків нових форм втілення сучасної та класичної драматургії. Лесь Курбас, людина яскравого самобутнього таланту, носій передових ідей ХХ ст., провів своїх акторів через усю історію світового театру - від «Царя Едіпа» Софокла до модерних драм В. Вінниченка. Це був театр

вишуканого слова і літератури, але проіснував він лише два роки.

У 1922 році Лесь Курбас створив мистецьке об'єднання «Березіль». За перші ж роки свого існування «Березіль» став провідним театром України. У 1926-1935 роках театр «Березіль» працював у Харкові. Тут були поставлені п'єси М. Куліша («Народний Малахій», «Мина Мазайло») та В. Вінниченка («Чорна Пантера і Білий Ведмідь», «Базар»).

Значна роль у розвитку театрального мистецтва належить музично-драматичним театрам. В Україні впродовж ХХ ст. деякі з них було перейменовано в театри музичної комедії та оперети.

Народження Київського театру оперети позначають двома датами: 1934 рік (відкриття стаціонарного театру музичної комедії) і 1935 рік (прем'єра «Летючої миші» Й. Штрауса). Першою виставою, яка була поставлена українською мовою, стала оперета «Продавець птахів» К. Целлера. Невдовзі на сцені театру була вперше поставлена українська оперета - «Весілля в Малинівці» О. Рябова, який був головним диригентом театру, композитором і автором ще двох відомих українських оперет «Сорочинський ярмарок» і «Червона калина». У наш час поряд із

традиційними Сцена зі спектаклю «Енеїда» оперетами здійснюються також постановки мюзиклів, музичних вистав, музично-пластичних дійств, шоу-програм.

Декорація та костюми були вирішені у сучасному напрямку без фольклорної стилізації. Слід зазначити, що музика та хореографія йшли нон-стопом упродовж вистави. Це був український сучасний мюзикл без будь-яких розмовних драматичних діалогів. У музиці Ю. Шевченко варіативно і майстерно поєднав сучасну композиторську техніку з українськими фольклорними музичними елементами. Прем'єра мюзиклу «Звіриний бенкет» відбулася взимку 1991 р. у приміщенні Оперної студії Київської консерваторії ім. П. Чайковського. Вистава виявилася яскравою і вдалою, а сучасні екстравагантні костюми та хореографія приваблювали чимало молоді. Нажаль, було зіграно лише дві вистави, бо забракло коштів для продовження сценічного життя цього мюзиклу. Чудовий зразок втілення драми засобами музичного театру свого часу подав М. Лисенко, створивши класичну оперу «Тарас Бульба», що й досі є у репертуарі багатьох оперних театрів України. Переді мною стояло непросте завдання: написати сучасну музику до «Тараса Бульби». Складність його полягала в тому, щоб поєднати фольклорні елементи українських пісень та українських

воєнних маршів із сучас ними інтонаціями та використати популярні ритми ХХ ст.

У різні роки в театрі працювали режисери Є. Степанов, С. Бойко, В. Недашківський, Ю. Ятковський, В. Ясногородський, з театром співпрацювали відомий український прозаїк П. Загребельний, драматурги О. Зарудний та О. Коломієць, композитори В. Філіппенко, С. Бе дусенко та ін. Із того часу яскраві, видовищні постановки, в яких об'єднані слово, музика й танець, стали окрасою репертуару.

Значних успіхів досяг Одеський академічний театр музичної комедії імені М. Водяного. У репертуарі театру є спектаклі практично всіх напрямів і жанрів: від класичної оперети до рок-опери, численні види мюзиклу: від бродвейської класики до мюзиклу-детективу та мюзиклу в стилі джаз.

В Україні театр ляльок став одним із видів класичного театрального мистецтва. Перший професійний театр ляльок (нині Київський державний академічний театр ляльок) було засновано в Києві 1927 року за ініціативою народного артиста України О. Соломарського. У другій половині ХХ ст. в багатьох містах України було засновано державні театри ляльок. У наш час такі театри функціонують в обласних центрах і найбільших містах країни.

В Україні проводяться популярні міжнародні фестивалі лялькарів - «Інтерлялька» (Ужгород), «Золотий Телесик» (Львів), «Подільська лялька» (Вінниця) та ін.

В цей період композитори більш орієнтуються на західні зразки мюзиклу, рок-опери, ревію та ін. Процеси національно-культурного відродження, що відбуваються в Україні, позначилися на розвитку сучасного театру. Активізувалися міжнародні творчі зв'язки між театральними колективами України, Англії, Італії, Німеччини, Польщі. В Україні показали своє мистецтво авангардні театри Франції, Японії. Національний театр намагається утвердитися в європейському культурному просторі. Це засвідчують гастролі та участь вітчизняних театрів у багатьох міжнародних фестивалях. Голоси кращих оперних співаків звучать на найпрестижніших сценах Європи, на міжнародних конкурсах завойовують нагороди відомі артисти балету. Відбувається якісне оновлення національного театру на шляху поєднання кращих вітчизняних і світових традицій. Утім, пам'ятаючи, яким самобутнім і оригінальним явищем був сформований корифеями національної музики та сцени тип українського музично-драматичного театру, будемо сподіватись, що у XXI ст. їхні кращі традиції знайдуть

своє продовження та новітнє відтворення у художніх здобутках нового режисерського та композиторського поколінь.

Ключові слова: *Україна, музично-драматичний театр, культура*

Бібліографічний список

1. Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття / Гол. ред. В. Сидоренко. Київ : Інтертехнологія, 2006. 1054 с.

2. https://iskustvo-i-lit.ucoz.ru/news/teatralna_kultura_ukrajini_khkh_stolittja/2015-03-12-478

3. <http://referat-ok.com.ua/work/ukrainskij-muzichno-dramatichnij-teatr-19-20-st/>

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОДИ ПРОТЯГОМ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.

Ганна Матюк,

*бакалаврат спеціальності культурологія, Маріупольський
державний університет*

Дослідження основні тенденції розвитку української моди протягом другої половини ХХ ст. Встановлено, що минуле століття було неймовірно барвистим, яскравим і бурхливим часом. Сьогодні дизайнери черпають натхнення з минулого для створення нових колекцій. Все, що ми носимо сьогодні, походить з моди 20-го століття. Виявлено, що останнє десятиліття характеризується вужчими штанами для чоловіків і спідницями та сукнями для жінок, поступовою відмовою від корсетів і коротшими подолами на сукнях та довжиною волосся в жіночих зачісках.

Досліджено, що на початку ХХ століття мода на українських землях розвивалася в контексті європейських тенденцій, які жваво обговорювалися на сторінках київських і львівських, харківських і одеських газет і журналів. Але назва «Україна» використовувалася лише для території, коли: Східна Україна входила до складу Росії, а Західна – до складу

Австро-Угорської імперії. Події Першої світової війни змінили карту України і принесли українцям багато лиха.

Зазначено, що оскільки сучасну індустрію моди стали визначати соціальні чи політичні значення, українські дизайнери знову залишили свій слід. Їхній український досвід часто був продиктований самим духом часу. Активно реагуючи на національні драматичні події та креативно переосмислюючи ситуацію, дизайнери, по суті, генерували нові суспільні сенси, використовуючи універсальну візуальну мову для вираження актуальних вібрацій середовища та перебуваючи в авангарді культурної дипломатії України.

Український народний костюм – це живий і унікальний культурний феномен, який формувався і розвивався протягом століть. Зберігаючи самотутні риси різних епох, одяг є важливим джерелом інформації для вивчення історії, соціальної структури, естетичних уподобань та культури народу [1].

Оскільки коріння етнічної традиції сягає своєї давнини, роль етнічної культури в самопізнанні та самотворенні є надзвичайно цінною у збереженні етнокультурної ідентичності українців через народний одяг та народну вишивку. Загалом, традиційне вбрання

українців можна назвати скарбницею етнічної духовної культури та унікальним відображенням етнічної ідентичності. Костюм, як і багато інших сфер української традиційної культури, здавна є предметом дослідження фахівців [2].

Розвиток українського костюма наприкінці ХХ століття визначався інтенсифікацією та взаємодією етнічних мод на рівні професійної та аматорської моди. Етнічна культура трансформувалася переважно під впливом цивілізаційних змін. Адже дуже легко знекровити етнічні культури і знищити їхню сутність в ім'я проектування нових умов життя та інтеграції етнічних культур.

Для того, щоб народна культура могла відігравати роль в одухотвореному житті, вона повинна мати можливість діяти через своє життєве середовище, і тільки тоді, коли це середовище є цілісним і гармонійним в результаті своєї організації, в тому числі і на основі народної культури. Традиційна народна культура є основою всього, адже вона створюється і вдосконалюється колективно протягом тривалого часу відповідно до смаків і духовності людей. У творчому плані український дизайн одягу другої половини ХХ століття зазнав значного впливу неонародництва. Він

народився з потреби задовольнити природне бажання людей урізноманітнити свій одяг [3].

Основними рисами цього стилю є наступні:

- широке використання натуральних матеріалів, матеріалів з в'язаними елементами візерунку, що імітують народний текстиль ручного ткацтва;

- багатокомпонентний одяг;

- одяг різних стилів і фасонів;

- прості покрої;

- художня вишивка на рукавах і подолах;

- контрастні тканини;

- використання набивних тканин з фольклорними елементами [5].

Поєднання візерункового ткацтва, крою та прийомів декоративного оформлення в національному костюмі символізує духовну культуру, народні традиції, звичаї та обряди українського народу.

Досвід наших предків керувався не швидкоплинними примхами, а практичною та естетичною зручністю. Українська культура була різноманітною, барвистою і привабливою. Вишиванки є невід'ємною частиною традиційного вбрання. Вони символізують щирість, довіру, мир і щастя. У народній

пам'яті збереглося чимало історій про те, як вишиті візерунки допомагали козакам перемагати ворога в боях, витримувати всі труднощі та захищати людей від зла і нечистої сили. Вишита сорочка матері гарантує не лише щастя, а й духовне благополуччя та захищає її дітей від лиха [6].

На початку 1990-х років українська мода відірвалася від колективізму і набула нової якості, ототожнюючи себе з індивідуальністю, з творчими особистостями [10]. Такими творчими особистостями є вітчизняні модельєри, які в пошуках власного стилю орієнтуються на мистецькі традиції поколінь і формують обличчя української моди. Наразі етнонаціональна парадигма в ідейних пошуках модельєрів Роксолани Богущької, Оксани Караванської, Зінаїди Ліхачової, Лілії Пустовіт та Ірини Каравай, Ярини Жук та інших [8].

Українські дизайнери все частіше звертаються до народних традицій у дизайні одягу. Фольклорний стиль 21 століття - це не лише техніки оздоблення одягу, такі як рюші та вишивка, але й крій, форми, елементи одягу та техніки виконання [7]. Простий крій наближає людину до природи, дарує відчуття розслабленості та свободи. Сьогодні набуває популярності універсальний одяг, запозичений з етнічних костюмів. Мистецтво

костюма виходить на новий етап розвитку, формуючи сучасну систему культурної інтерпретації. Модельєри додають українській моді етнічних рис та органічно інтегрують її у світову моду. Український національний костюм продовжує надихати не лише вітчизняних модельєрів, а й всесвітньо відомих дизайнерів, таких як Жан-Поль Готьє та Слава Зайцев.

Ключові слова: мода, дизайнери, розвиток, стиль, традиції

Бібліографічний список:

1. Давиденко В., 2011. Рушник може бути сильнішим за атомну бомбу. Урядовий кур'єр. № 15. С.18.
2. ВЦ «Просвіта», 2004. Духовна велич України: Наук.-публіц. зб. 248 с.
3. Грицай М.П., 2005. Давньоукраїнська відична наука про оздоровлення душі, тіла, природи / Матеріали науково-практичної конференції презентації. С. 131–143.
4. Лісовий В., 1990. Джерело духовного здоров'я. Наука і культура. Україна. Щорічник. – Т-во «Знання». К. : Вип.24. 576 с.
5. Косміна О. Ю., 2008. Традиційне вбрання українців. 160 с.
6. Оробець Т., 2011. Маршрути шиття / Український тиждень. №8 (173). С. 62-64.

7. Радзієвська В., 2010. Тимошенко особисто строї вибирала. А від Азарова повернули – соцреалізм вернувся. Країна. № 20. С. 48–50.

8. Скуратівський В. Т., 1998. Берегиня: Художні оповіді, новели. К.: Рад. письменник, – 278 с.

9. Степовик Д. В., 1991. Скарби України: Наук.-худ. кн. /– К.: Веселка, – 192 с.

10. Тканко О., 2010. Художні особливості костюма в колекціях українських дизайнерів одягу кінця XX – початку XXI століття. Віче. № 13. С.58–61.

ОДЯГ МОЛОДІЖНИХ СУБКУЛЬТУР УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Ольга Тирикiна,

бакалаврат спеціальності Культурологія, Маріупольський державний університет

Одяг молодіжних субкультур України другої половини ХХ – початку ХХІ століття є об'єктом пильного дослідження та аналізу. Ця тема відображає складний соціокультурний контекст розвитку молодіжних груп, їхніх цінностей та ідентичності через призму одягу.

В історії України, починаючи з 90-х років минулого століття, спостерігається зростаючий вплив молодіжних субкультур на моду та стиль одягу. Важливими чинниками цього впливу є розвиток інтернету, глобалізація та доступність інформації. Специфічні субкультури, такі як хіп-хоп, готи, панки, емо, рокери, скінхеди, рейвери, внесли свій вклад у формування модного образу молоді та створили власні стилі одягу, які відображають їхні цінності та спосіб життя.

Розглянуто еволюцію молодіжного одягу, починаючи з революційних змін 90-х років і до сучасності, з фокусом на впливі субкультурних рухів. Розвідка включає аналіз популярних елементів

гардеробу, кольорів, аксесуарів, та вказує на вплив зовнішніх факторів, таких як політика, медіа та масова культура, на створення образів.

Також дослідниця дотикається питань ідентичності та самовираження молодіжних субкультур через одяг, а також важливості цього явища для розвитку сучасної моди в Україні. Аналізуючи цю тему, відкриваються цікаві можливості для подальших досліджень моди та молодіжних субкультур в Україні, їх взаємозв'язків та впливу на суспільство.

Важливим аспектом є і вплив інтеркультурних обмінів та глобалізації на створення нових модних трендів у молодіжних субкультурах. Дослідження може включати аналіз взаємовпливу українських субкультур із зарубіжними аналогами та спроби зрозуміти, як це впливає на формування унікальних стильових вирішень.

Крім цього, варто розглянути роль медіа та соціальних мереж у поширенні модних тенденцій серед молодіжних субкультур. Інтернет та соціальні платформи дозволяють молоді виражати свою ідентичність через одяг, а також створювати онлайн-спільноти, що об'єднують однодумців.

Усе це вказує на важливість подальшого дослідження молодіжного одягу та субкультур в

Україні, а також на розуміння того, як цей явище впливає на культурний ландшафт країни і її молоде покоління.

Ключові слова: молодіжні субкультури, оляг, Україна, мода, стиль.

Одяг молодіжних субкультур України в другій половині ХХ - початку ХХІ століття є ключовим виразником культурної трансформації та ідентичності молодого покоління. Ця ідентичність формується через самовираження та участь у глобальній модній спільноті, впливаючи на модні тенденції і спосіб життя. Молодіжні субкультури в Україні стають платформою для індивідуального і соціального вираження, а також для взаємодії зі світом, що приводить до культурних змін і взаємопорозуміння. Дослідження цього феномену важливе для розуміння культурних процесів, що відбуваються в Україні, і впливу субкультур на формування ідентичності молодого покоління.

Мета доповіді полягає в розгляді та аналізі явища одягу молодіжних субкультур в Україні протягом другої половини ХХ - початку ХХІ століття з метою визначення впливу цього явища на формування культурної ідентичності молодого покоління. Доповідь спрямована на вивчення еволюції стильових вирішень та модних тенденцій, а також впливу глобалізації та

медіа на створення образів у молодіжних субкультурах України. Ця робота має на меті допомогти розібратися в механізмах взаємодії між культурою та модою та сприяти кращому розумінню важливості молодіжних субкультур для сучасного українського суспільства та ідентичності молодого покоління.

В 90-і роки ХХ століття, одяг став невід'ємною частиною ідентичності та самовираження молодіжних субкультур, і вплив розвитку інтернету, глобалізації та доступності інформації на цей процес був величезним.

З розвитком технологій та транспортних засобів збільшилася доступність світової моди та стилю. Молодь мала можливість впливати на свій одяг, вдягаючися відповідно до тенденцій із різних країн. Глобальні медіа та марки допомагали впливати на модні уподобання. З появою інтернету стали доступними не тільки модні журнали, але і спільноти та форуми, де молодь обмінювалася ідеями та стильовими рішеннями. Це створювало платформу для власного самовираження через одяг і збагачувало культурну різноманітність. Молодь стала активно використовувати інтернет для створення унікальних стильових образів. Онлайн-середовище надало можливість кожному виразити власну індивідуальність та створити унікальний образ, що відповідає їхнім

цінностям. Вплив інтернету, глобалізації та доступності інформації в 90-х роках зробив одяг молодіжних субкультур більш динамічним і різноманітним, стимулюючи індивідуальну та креативну модну культуру.

Здобуття незалежності у 1991 році відіграли важливу роль у формуванні молодіжних субкультур та їхнього одягу в 90-і роки. Вплив революції на моду та стиль молоді може бути визначений наступним чином. Революційні події сприяли розквіту національної ідентичності та патріотизму серед молоді. Це відобразилося у використанні національних символів та кольорів в одязі молодіжних груп. Флаги, емблеми, та інші національні символи стали частими складовими стилю. Незалежність сприяла підвищенню громадянської свідомості та активізації молодіжних груп. Молодь використовувала одяг як засіб виразу свого ставлення до політичних подій та соціальних питань.

Одяг молодіжних субкультур є важливим засобом виразу ідентичності та самовираження молодого покоління. Україна, зазнавши революційних змін 90-х років та отримавши незалежність, пережила впливні зміни в культурному плані. Глобалізація та розвиток інтернету дозволили молоді впливати на модні

тенденції та обмінюватися ідеями, сприяючи розмаїттю стильових рішень. Символіка та індивідуальність відображаються через одяг, а політика впливає на їхні стильові рішення. Медіа та соціальні мережі розширюють можливості виразу і комунікації між різними субкультурами. Усе це підкреслює важливість дослідження ролі одягу у формуванні ідентичності та самовираження молодіжних субкультур в Україні.

Медіа та соціальні мережі грають значущу роль у поширенні модних тенденцій серед молодіжних субкультур, впливаючи на їхню ідентичність та стиль. Медіа та соціальні мережі надають можливість молодіжним субкультурам швидко та ефективно обмінюватися інформацією про останні модні тенденції, нові виробники та стильові рішення. Це стимулює спільність та розвиток модних уподобань. Молодь може використовувати соціальні мережі для демонстрації свого унікального стилю та створення індивідуальних образів, що відображають їхню ідентичність та цінності. Медіа та соціальні мережі розповсюджують глобальні модні тенденції, що може впливати на стиль молодіжних субкультур і розширювати їхні горизонти. наменитості та впливові особи з соціальних мереж стають модними іконами, які впливають на стиль та стильові вирішення

молодіжних груп. соціальні мережі сприяють створенню онлайн-спільнот та форумів, де молодь може обговорювати моду, ділитися порадами та взаємодіяти з представниками інших субкультур.

Медіа та соціальні мережі створюють платформу для співпраці та взаємодії між молодіжними субкультурами, а також сприяють формуванню та поширенню унікальних стильових рішень серед молоді.

Так, безперечно, важливість дослідження молодіжного одягу та субкультур в Україні надзвичайно велика. Розуміння впливу цього явища на культурний ландшафт країни та її молоде покоління є ключовим для більш глибокого аналізу культурних змін, які відбуваються в Україні та для підтримки розвитку молодіжних ідентичностей та самовираження.

Дослідження молодіжного одягу та субкультур дозволить краще розуміти, як молодь використовує моду як інструмент виразу своєї ідентичності, і в якому контексті відбувається ця ідентичність. Воно також допоможе визначити, які культурні, соціальні та політичні процеси впливають на стиль та образи молоді.

Подальше дослідження цього явища сприятиме збагаченню нашого розуміння культурного розвитку

України, підтримці культурної різноманітності та сприянню культурному обміну в сучасному суспільстві.

Бібліографічний список:

1. Вороніна М. 2018. Взаємодія молодіжних субкультур і сучасної моди. Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну. Вип. 1. С. 80–91.

2. Краснюк Л. В., Яцій А. І. 2020. Сучасні молодіжні субкультури як джерело 1творчості для створення авторської колекції одягу. Збірник тез Міжнарод. наук.-практ. інтернет-конф. молодих вчених та студентів «Ресурсозберіг. технології легкої, текстильної і харчової промисловості». 18-19 листопада. Хмельницький : ХНУ, С. 194-197.

3. Сливяк В., Бурліцька О. 2019. Сутність та види молодіжних субкультур. Матеріали X Регіональної науково-практичної Інтернет-конференції молодих вчених та студентів. 8 листопада 2019 року. Т : ТНТУ. С. 74–75.

4. Шейко А. О. 2011. Субкультура як стиль життя сучаних молодих людей. Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія. № 40, С. 231–241.

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ПОЕТИЧНОГО КІНО (60-70 РОКИ ХХ СТОРІЧЧЯ)

Катерина Шарун,

*баклаврат спеціальності Культурологія, Маріупольський державний
університет*

Дослідження представ теоретичну основу поняття «Українське поетичне кіно». Зазначено, що ця течія радянського кінематографу виникла після виходу стрічки режисера Сергія Параджанова. Ми дізнаємося більш детальну інформацію щодо ідеї «поетичного кіно». Виявляється, що поява такої течії спровокувала новий наступ радянської ідеологічної машини на українське кіно.

Завдяки дослідженню цієї теми ми більше дізнаємося про витoki такого кіно. А ось розквіт припав на 60-70 роки. ляє

Дослідниця знайомить нас з особистістю Янушем Гадзі. Людиною, яка дала назву тому, що ми зарах всі називаємо «українське поетичне кіно».

60-ті роки славляться духовним піднесенням кіномистецтва, виникає напрям поетичного кіно.

Водночас досліджене висловлення відомої української персони, культуролога та філософа С. Пролєєва. Ві н висловлює свою позицію про термін

«поетичне кіно» на основі творчості Олександра Довженка.

Розглядаючи висловлення іншого українського дослідника І. Дзюби, можна дізнатися, що він наголошує бути дуже обачними при застосуванні понять в кіно-естетичних категоріях, вироблених в інших мистецтвах.

Зрештою ми можемо побачити, що дослідник кіномистецтва приходять до того ж висновку, що і на самому початку, в 60х роках.

Авторка досліджує висновок запропонований К. Розлоговим, який несе ідею, що кінематограф – це звукозорове кіно.

Ключові слова: кіно, УРСР, українське, фільм, позиція, кінематограф.

Українське поетичне кіно – це течія в радянському кінематографі, яка виникла після виходу «Тіней забутих предків» Сергія Параджанова, і для образності якої притаманний «західний антураж» – тобто етнографічний та ландшафтний антураж західної України. У своєму фільмі режисер зобразив утопічний світ наївних «природних людей», ще не зіпсованих цивілізацією, не відформатованих соціалістичним

проєктом - архаїчний та екзотичний «дикий» захід Радянського Союзу.

Течія, що виникла в радянському кіно в середині 1960-х. В протигагу канонічному радянському реалістичному кіно вона виводила на перший план візуальну виразність, сюрреалістичні та етнографічні мотиви. Ця течія залишила по собі ряд новаторських фільмів і спровокувала новий наступ радянської ідеологічної машини на українське кіно, національну свідомість та нетрадиційний художній пошук.

Попри те, що сьогодні українське «поетичне кіно» – одна з найбільш відомих і навіть найбільш заяжених сторінок історії українського кіно, короткометражні роботи майстрів цього періоду досі часто залишаються малознаними і недослідженими.

Дана панорама короткометражного поетичного кіно 1960-х включає в себе найперший студентський фільм поетичної течії «Та, що входить у море» Леоніда Осики; останній український фільм Сергія Параджанова, його незакінчений сюрреалістичний шедевр «Київські фрески»; сміливий дебютний фільм послідовника Параджанова Романа Балаяна; ранні роботи режисерів зарахованих до школи «поетичного кіно» Миколи Маценка та Бориса Івченка.

Розквіт українського поетичного кіно в УРСР припав на 1960-1970-ті роки. Авторство терміна «українське поетичне кіно» приписується польському кінокритику Янушу Ґазді, який запропонував його у 1970 році.

60-ті роки увійшли в історію як роки значного духовного піднесення. Демократичний рух, пов'язаний з наслідками хрущовської "відлиги", великою мірою позначився і на розвитку кіномистецтва. Саме в цей період виникає напрям поетичного кіно, що найяскравіше виявився у двох національних кінематографіях – грузинській ("Древо бажань" – Т. Абуладзе) та українській.

Напрямок "українське поетичне кіно" асоціюється з іменами Сергія Параджанова, Юрія Іллєнка, Леоніда Осики, Івана Миколайчука та ін. У творах цих митців домінували тяжіння до метафоричності й алегоричності в осмисленні дійсності. Саме у такій формі кіномитці розповідали про одвічні проблеми: життя-смерть, кохання-ненависть, дружба-зрада.

Підґрунтя для виникнення українського поетичного кіно склало утворення в 1962 році Державного комітету кінематографії при раді міністрів УРСР. Його очолив Святослав Іванов, раніше головний редактор газети

«Вечірній Київ». Він підтримував українських митців, яким загрозувала радянська цензура.

Відомий український філософ та культуролог С. Пролєєв, в свою чергу, висловлює взагалі радикально критичну позицію щодо вживання терміна «поетичне кіно», зокрема, у зв'язку з творчістю О. Довженка. «З Довженковим ім'ям пов'язують традицію українського “поетичного кіно”. Це поняття з'являється в контексті радянської кінокритики, де будь-яка альяція на мистецький вибір за межами соцреалізму межувала з ідеологічними звинуваченнями і тому не могла бути застосована. Відтак “ідейно” нейтральний термін “поетичне” був значно зручнішим. Незадовільним, з точки зору естетичного аналізу, цей термін є також тому, що обмежується доволі аморфним посиланням на поетичність, не вказуючи на усталені мистецькі парадигми (як от романтизм, експресіонізм чи імпресіонізм)».

Інший український дослідник І. Дзюба зауважив, що взагалі потрібно бути дуже обачним при застосуванні в кіно-естетичних категоріях, вироблених в інших мистецтвах. Уникнути їх використання, мабуть, уже неможливо, та все ж слід пам'ятати, що їх зміст і значення в кіно істотно змінюються. Особливо це

застереження стосується образності кіномистецтва, зокрема його тропів.

Зрештою, представники структурно-системного методу дослідження кінематографа дійшли того самого висновку ще в 60-х роках ХХ ст. Їм так і не вдалося вибудувати чіткої системи існування й функціонування кінематографічного твору.

Загальний висновок щодо структурування в кінематографі, запропонований К. Розлоговим, визначає кінематографічну мову так: «Кінематограф являє собою звукозорове відображення світу, особливим чином структуроване з метою комунікації, тобто є певною знаковою системою, аудіовізуальною “мовою”».

Бібліографічний список:

1. Дикий Захід соціалізму. Українське поетичне кіно як радянський вестерн. Доступно з:hromadske.ua (укр.). 10 лютого 2021. Процитовано 8 листопада 2023.

2. https://pidru4niki.com/86805/kulturologiya/ukrayinske_poetichne_kino_triumf_tragediya

3. Контрасти кіно шістдесятих в «Мистецькому Арсеналі». 2015. Довженко центр.

4. Наумова Л. Поетичне» кіно і мова кінематографа. 2016. Число 3. С. 65–71.

ЕПІТАФІЯ У ПОХОВАЛЬНІЙ ПРАКТИЦІ ДАВНЬОГО РИМУ

Марина Якимчук,

магістрантка спеціальності Культурологія, Маріупольський державний університет

Епітафія (від грец. *epitaphios* – надгробний) – короткий текст на честь померлого, що написаний на надгробку. Такі написи викарбовували на кладовищах, на плитах і стелах з метою увічнення пам'яті померлих. У Стародавній Греції при похованні над труною виголошували надгробну промову про життя померлого – епітафію, а у Давньому Римі набула поширення традиція залишати на місці поховання текстову епітафію.

Для визначення особливостей культури античного Риму епітафії є унікальними артефактами – вони відображали узагальнений образ померлого, фіксували ідеальні уявлення щодо його всебічного життя

Місце епітафії в римській античній культурі знайшло своє відображення у працях: Теодора Моммзена (Німеччина), Франтішека Велішського (Чехія), Жерома Каркопіно (Франція), Поля Гіро (Франція), Лідії Винничук (Польща), Карла Вермана (Німеччина), Роберта Наппа (США). Про епітафії

йдеться у «Тускуланських бесідах» та «Моральних листах до Луцилія» Марка Туллія Цицерона.

Усім римським епітафіям було властиво своєрідне поєднання індивідуального і колективного. Надгробний напис не був проявом виключно індивідуального, він завжди був колективним і публічним. Текст епітафії призначений не тільки для сприйняття родичами, друзями і спадкоємцями, а й для перехожих на кладовищах, які традиційно облаштовувалися на околицях обабіч доріг. Вони зовні здавалися актом комунікації світу живих зі світом мертвих, але на справді були «розмовою» живих з живими про смерть і життя.

За змістом епітафії можна розділити на дві групи щодо сприйняття смерті римлянами. У першій – смерть сприймається як цілком природне явище, неминучий кінець життя, кращий момент для публічного підбиття підсумків і надання оточуючим короткого «звіту» щодо життя померлого. У другій – спосіб висловити живими свої почуття, страждання і біль.

Надмогильна плита з епітафією у Давньому Римі замовлялася не за життя, а родичами, друзями, спадкоємцями або вільновідпущениками померлого. У зв'язку з чим, в епітафії проявлялося не тільки їхнє

сприйняття життя і смерті, а й відношення до особи померлого та його статусу в суспільстві.

Ключові слова: *культура Давнього Риму, поховальна практика, епітафія*

Бібліографічний список:

Ліндсей, Джек. 1995, Коротка історія культури. В двох томах, Том 1. «Мистецтво», Київ.

Нікольченко, Ю.М. 2014, 'Інформаційний простір Римської культури періоду імперії (мистецтво),' Проблеми формування інформаційної культури особистості : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 05 листопада 2014 р., Маріупольський державний університет, С. 68–71.

ОСТРОЗЬКИЙ КОЛЕГІУМ У ВИЩІЙ ОСВІТІ ТА КУЛЬТУРІ УКРАЇНИ ПОМЕЖІВ'Я XVI-XVII СТОЛІТЬ

Владислава Деліман,

*магістрантка спеціальності Культурологія, Маріупольський
державний університет*

Серед закладів вищої освіти України Національний університет «Острозька академія» посідає особливе місце. Унікальність цього вишу полягає в тому, що він є історичним нащадком першої школи вищого типу східнослов'янських народів – Острозького слов'яно-греко-латинського колегіуму (1576–1636), що відіграв важливу роль не тільки у вищій освіті та культурі України, але й всього православного світу Нового часу.

Острозький колегіум перший серед європейських закладів помезів'я XVI–XVII ст. поєднав два типи культури: східнослов'янський та західноєвропейський. Назва колегіуму «слов'яно-греко-латинський» відображала не так мови навчання, як загальну культурну орієнтацію вишу, прагнення до синтезу слов'янської (кирило-мефодіївської та специфічно української) спадщини, сформованої на засадах греко-візантійської духовності, зі здобутками латинської культури католицько-протестантського світу.

Синтезування «східних» і «західних» елементів було властиве українській культурі на всіх етапах її розвитку. Однак в Острозі чи не вперше в Східній Європі було деклароване інституційне забезпечення саме такого напрямку культурного розвитку. Згодом тип слов'яно-греко-латинської колегії був запозичений Києвом (1632).

Традиційно у працях науковців минулого та сучасності Острозький колегіум досліджувався як визначний центр освіти і культури, який виховав цілу плеяду не тільки відомих вчених і освітян, а й політичних та культурних діячів України. Проте виховання просвітників було підпорядковано в колегіумі меті ще вищого порядку – розвитку духовності нашої нації – самоусвідомленню українців.

Актуальність доповіді полягає у винятковому значенні Острозького колегіуму в становленні і розвитку національної вищої освіти і культури в Україні помежів'я XVI–XVII ст.

Ключові слова: *Україна, помежів'я XVI–XVII ст., Острозький колегіум, вища освіта, культура*

Бібліографічний список:

Бондарчук, Ярослава 2005, 'Острозька слов'яно-грецько-латинська академія як осередок національного та духовного

формування особистості', Етнічна історія народів Європи. Випуск № 19, С. 44-50.

Микитась, Василь 1994, Давньоукраїнські студенти і професори, Абрис, Київ.

Мицько, ІЗ 1990, Острозька слов'яно-грецько-латинська академія (1576-1636), Наукова думка, Київ.

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ТВОРЧОСТІ РАФАЕЛЯ САНТІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Ольга Юр,

*магістрантка спеціальності Культурологія, Маріупольський
державний університет*

За останні роки в сучасній Україні була проведена значна кількість виставок, присвячених творчості Рафаеля Санті. Більшість з них набула широко розголосу не тільки у вітчизняному мистецькому середовищі, а й серед широкого загалу поціновувачів його безсмертного таланту.

530-річчю від дня народження Рафаеля Санті, була присвячена виставка «Код Рафаеля», відкриття якої відбулося 28 грудня 2013 року в Національному Києво-Печерському історико-культурному заповіднику, де були представлені репродукції гравюр Рафаеля, виконані в класичній техніці глибокого друку – мідьориті.

Значною подією у мистецькому житті сучасної України стала виставка «Три шедеври класичного мистецтва з музеїв Італії. Рафаель, Тиціан, Гвідо Рені», яка була відкрита в Київському Національному музеї мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків 29 травня 2013 року. Поруч з шедеврами Тиціана «Венера та

Адоніс» та Гвідо Рені «Ісус Христос», експозицію прикрашав гобелен «Дивний вилов риби» (XVII ст.), створений за картоном (великоформатний малюнок-шаблон, іноді розфарбований, що виконується в розмірі майбутнього твору фрескового живопису, мозаїки, вітражу, гобелену) Рафаеля Санті для Сикстинської капели. Гобелен виготовлений з вовни, шовку, золотих і срібних ниток на мануфактурі у Брюсселі, господарем якої був Хендрік Маттенс – представник відомої у Західній Європі династії ткачів.

Одним з гучних проєктів в Україні стала виставка «Рафаель – назавжди», що була присвячена 500-річчю від дня смерті геніального художника і відкрилася 9 червня 2020 р. в Одеському музеї західного та східного мистецтва. Вперше глядачам були представлені дванадцять гравюр за оригінальними творами Рафаеля, створені художниками Західної Європи в період між XVI та XVIII ст., які із захопленням використовували у своїх творах традиції великого італійського майстра Високого Ренесансу в різних жанрах образотворчого мистецтва. Одеському музею західного та східного мистецтва вдалося втілити у життя цей проєкт за підтримки Посольства Італії та Італійського інституту культури в Україні.

На виставці «Грані палітри» 4 жовтня 2021 року в Києві у Національному музеї медицини, на якій були представлені роботи лікаря-хірурга Володимира Ісаєнка – репліки відомих шедеврів епохи Ренесансу, зокрема картини Рафаеля Санті «Мадонна дела Седія».

Ключові слова: *Рафаель Санті, Україна, виставки, презентація*

Бібліографічний список:

Одеса. Суспільні новини 2022, Сикстинська Мадонна» та інші: в Одесі відкрили виставку гравюр з робіт Рафаеля, URL: <https://suspilne.media/39248-sikstinska-madonna-ta-insi-v-odesi-vidkrili-vistavku-gravur-z-robit-rafaela/>

Укрінформ 2013, Італійці привезли в Київ шедеври Рафаеля, Тиціана та Рені, URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-s_u_l_t_u_r_e_/1500816italiytsi_privezli_v_kiiiv_shedevri_rafaelya_titsiana_ta_reni_1831757.html

ШЕВЧЕНКІАНА У МОНУМЕНТАЛЬНОМУ МИСТЕЦТВІ УКРАЇНИ

Юлія Мітіна

*магістрантка спеціальності Культурологія, Маріупольський
державний університет*

Питання щодо втілення образу Т.Г. Шевченка у творах монументального мистецтва, постало ще за його життя. У 1860 р. скульптор М. Піменов створив погруддя Кобзаря – єдиний пам'ятник, виконаний з натури. У 1862 р. вже по смерті Т.Г. Шевченка були створені три погруддя скульпторами Ф. Каменським, П. Забілою та Я. Сєряковим. Ф. Каменський, який особисто знав Т.Г. Шевченка, виконав його посмертну маску.

Увічнення образу Тараса Шевченка в українському монументальному мистецтві було започатковано у 1884 р.: на його могилі у Каневі встановлено чавунний хрест. У 1899 в Харкові з ініціативи Х. Алчевської на її садибі перед жіночою недільною школою, встановлено мармурове погруддя, автором якого був скульптор В. Беклемішев. У 1903 р у Седневі на Чернігівщині в колишньому маєтку Лизогубів, встановлено бронзове погруддя поета скульптора Ф. Балавенського.

Монументальну Шевченкіану в Україні започаткував талановитий скульптор І. Кавалерідзе, створивши пам'ятники у Ромнах, Полтаві і Сумах.

В 1930-1940 рр. до Шевченкіани долучився скульптор М. Манізер та архітектор Є. Левінсон. Вони створили монументи у Харкові, Києві та на могилі Т. Шевченка у Каневі.

У зв'язку з підготовкою до відзначення 100-річчя від дня смерті та 150-річчя від дня народження поета у містах і селах України було споруджено близько 150 пам'ятників.

Унікальною сторінкою у монументальному мистецтві України стала Шевченкіана українських шістьдесятників, нащадків «Бойчукістів», зокрема А. Горської, Л. Семикіна та Я. Райзіна.

Після проголошення незалежності України монументальна Шевченкіана отримала «друге дихання». Разом з традиційними формами розвинулося мистецтво муралів, серед яких виблискують твори І. Крамського «Т. Г. Шевченко», Харків 2014 р), Р. Бончука «Тарас Шевченко», Івано-Франківськ 2022 р).

Шевченкіана – пріоритет монументального мистецтва сучасної України. А загалом у світі

встановлено понад 1100 пам'ятників Т.Г. Шевченку – показник, який ніколи не буде перевершеним.

Ключові слова: *Україна, Т.Г. Шевченко, монументальне мистецтво, Шевченкіана*

Бібліографічний список:

Соколюк, Л.М. 2014, Бойчук та його школа, Видавець Савчук, Харків.

Інтернет журнал «Artukraine» 2015, Мистецтво українських шістьдесятників, URL: <https://artukraine.com.ua/a/iskusstvo-ukrainskikh-shestidesyatnikov-v-nkhmu--stepen-uvlechenosti/>

Зміст

Вітальне слово учасникам конференції докторки
культурології, професорки, завідувачки кафедри
культурології Маріупольського державного університету
Юлії Сабадаш

4

Секція 1.

Соціокультурні виклики в ситуації повоєнного світу

Проблеми поствоєнного туризму

(І. Куліш, старша наукова співробітниця

Інституту регіональних досліджень імені М.І. Долішнього

Національної академії наук України)

11

Філософські аспекти використання штучного інтелекту (ШІ) в
інформаційній сфері

(Т. Гуменюк, професорка, Київська муніципальна академія музики імені

*Р. М. Глієра, В. Гуменюк, старший викладач, Київська муніципальна академія
музики імені Р. М. Глієра)*

15

Teaching English for Multilingual Learners: Exploring Cultural Diversity

(О. Pavlenko, Professor, Mariupol State University)

23

Метод проектів у створенні цифрового середовища навчання

(О Педченко, доцентка, Маріупольській державний університет)

25

Етнічна свідомість як рефлексія наочно-образно-орієнтованої моделі первинного семіозису

(*О. Балабан, доцентка, Український державний університет імені Михайла Драгоманова*)

28

The Idea of Goodness in Shota Rustaveli's the Knight in the Panther's Skin

(*G. Sibashvili, Associate Professor, Iakob Gogebashvili Telavi State University*)

32

On Metamodernistis Concepts

(*І. Синельникова, докторантка Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*)

41

Розвиток творчого мислення учнів закладів загальної середньої освіти на уроках музичного мистецтва

(*Л. Тивончук, учителька, Рівненський міський ліцей «Колегіум»*)

44

Культурологічний аналіз французького авангардизму

(*С. Холодинська, доцент, Державний вищий навчальний заклад «Приазовський державний технічний університет»*)

47

Shame and Modesty in Business - the Case of Polish Businesswoman

(*J. Nowicka, Ph.D. Eng. Angelus Silesius Academy of Applied Sciences in Wałbrzych*)

55

Міфопоеіс як складова національної ідентичності українства (на прикладі «химерної прози»)

(*О. Поліщук, доктор філософських наук, професор, Житомирський державний університет імені Івана Франка*)

56

Секція 2.

Культурологічні розвідки молодих науковців

Український фольклор у науковій парадигмі

(А. Аль-Танбук, бакалаврат спеціальності Культурологія, Маріупольський державний університет) **60**

Динаміка населення України впродовж останніх років

(А. Рагуліна, здобувачка вищої освіти, миколаївський національний аграрний університет) **63**

Вимушене переміщення через війну та культурна адаптація в країні перебування

(В. Осетрова, бакалаврат спеціальності Культурологія, Маріупольський державний університет) **68**

Особливості музично-драматичного театру України протягом ХХ століття

(А. Оболенкова, бакалаврат спеціальності Культурологія, Маріупольський державний університет) **70**

Основні тенденції української моди протягом другої половини ХХ ст.

(Г. Матюк, бакалаврат спеціальності Культурологія, Маріупольський державний університет) **78**

Одяг молодіжних субкультур України другої половини ХХ – початку ХХІ століття

(О. Тирикіна, бакалаврат спеціальності Культурологія, Маріупольський державний університет) **85**

Епітафія у поховальній практиці Давнього Риму
(М. Якимчук, магістрантка спеціальності Культурологія, Маріупольський державний університет) **99**

Острозький колегіум у вищій освіті та культурі України поміжів'я XVI-XVII століть
(В. Деліман, магістрантка спеціальності Культурологія, Маріупольський державний університет) **102**

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ТВОРЧОСТІ РАФАЕЛЯ САНТІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ
(О. Юр, магістрантка спеціальності Культурологія, Маріупольський державний університет) **105**

ШЕВЧЕНКІАНА У МОНУМЕНТАЛЬНОМУ МИСТЕЦТВІ УКРАЇНИ
(Ю. Мітіна, магістрантка спеціальності Культурологія, Маріупольський державний університет) **108**

Наукове видання

**ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ ПОСТГЛОБАЛІЗМУ –
КОНТЕКСТ ВІЙСЬКОВИХ КОНФЛІКТІВ**

Частина II.

Виклики і перспективи культурологічного аналізу в повоєнному світі

Збірник матеріалів

IV Міжнародної науково-практичної конференції

[Онлайн / 22 листопада 2023 року]

Загальна редакція: Сабадаш Ю. С.

Редакція та упорядник: Янковський С. В.

Макет та верстка: Янковський С.В.